

Koptekst: KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Titel en thema
Titel: Kiezen voor een Hbo-Opleiding na het Vwo Thema: Boundary Crossing
Naam en studentnummer
Sanne de Boer (5520207)
Begeleidend docent
Jonne Vulperhorst
Tweede beoordelaar
Larika Bronkhorst
Datum
24 juni 2019
Woordenaantal
6739

Koptekst: KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Kiezen voor een Hbo-Opleiding na het Vwo

Sanne C. de Boer (5520207)

Universiteit Utrecht

Masterscriptie Onderwijswetenschappen

Boundary Crossing

24 juni 2019

Begeleidend docent: Jonne Vulperhorst

Aantal woorden: 6739

Samenvatting

Middelbare scholieren ervaren in hun studiekeuzeproces een zekere druk vanuit de samenleving om keuzes te maken volgens bepaalde normen. Huidig onderzoek gaat na wat voor vwo-leerlingen de redenen zijn geweest om de normen betreffende de niveaukeuze te doorbreken en een hbo-opleiding te verkiezen boven een wo-opleiding. Literatuur over studiekeuzes, waarin vooral de invloed van interesses, verwachtingen over het succes en invloeden van naasten een rol blijken te spelen, gaat nauwelijks in op de niveaukeuze van de vervolgopleiding. Huidig onderzoek focust daarom op de vraag of dezelfde factoren die van invloed zijn op de studiekeuze, ook van invloed blijken op de niveaukeuze en of tevens nieuwe factoren te onderscheiden zijn. Vijftien interviews zijn afgenomen waaruit blijkt dat jongeren normatieve verwachtingen doorbreken op basis van hun interesses, hun gevoel van bekwaamheid en door invloeden van naasten. Daarnaast blijkt beeldvorming over niveaus een rol te spelen en hebben bepaalde praktische inzichten invloed op mogelijkheden in de niveaukeuze. Keuzebegeleiders kunnen middels huidig onderzoek begrip creëren voor de normatieve verwachtingen die leerlingen ervaren en kunnen juiste beeldvorming over wo en hbo stimuleren. Zo kunnen jongeren betere niveaukeuzes maken.

Sleutelwoorden: Studiekeuze, niveaukeuze, normatieve verwachtingen, interesses, eigen verwachtingen, naasten, beeldvorming, praktische invloeden

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Kiezen Voor een Hbo-Opleiding Na het Vwo

In 2016 koos 8,6 procent van de vwo'ers ervoor een hbo-opleiding te volgen (CBS, 2017). Diverse studies over het maken van een studiekeuze tonen verscheidene redenen die jongeren hebben voor de keuzes die zij maken (e.g. Brunila et al., 2011; Chapman, 1981; Holmegaard, 2015). Echter ontbreekt literatuur over de motivatie van jongeren om voor een specifiek niveau te kiezen. Indien factoren genoemd worden die invloed kunnen hebben op de niveaukeuze, tonen studies uiteenlopende redenen. Een totaaloverzicht ontbreekt en wellicht hebben jongeren specifieke redenen voor de niveaukeuze binnen het totale studiekeuzeprocess. Wanneer meer inzicht ontstaat in de keuzeredenen van jongeren, kan betere begeleiding geboden worden in het proces van studie- en niveaukeuze door bijvoorbeeld scholen of ouders. Mogelijk nemen jongeren hbo-opties niet in overweging terwijl ze hier wel baat bij kunnen hebben of baseren zij hun niveaukeuze op minimale redentatie. Het kan veel kosten en moeite besparen als jongeren betere keuzes maken (Ulriksen, Madsen, & Holmegaard, 2010), aangezien dit overstappers kan schelen. Overstappers studeren gemiddeld langer (CBS, 2015) en minder langstudeerders kan de overheid miljoenen besparen (Gerards, 2011). Uitval blijkt lager indien studenten tevreden zijn over hun keuze (Duque, 2014) en ook presteren zij beter indien ze ervaren dat ze de juiste keuze hebben gemaakt (Germeijs & Verschueren, 2006).

Een goede niveaukeuze kan dus bijdragen aan een student die gelukkiger is en kan tevens kostenbesparend zijn voor de student zelf. Aangezien de populatie studenten groeiende is in Nederland (CBS, z.d.), is het noodzakelijk onderzoek te blijven doen rondom het studiekeuzeprocess, om zo te ontdekken hoe goede keuzes kunnen leiden tot een passende plek voor jongeren (Bergerson, 2009; Pike & Dunne, 2011). Dit onderzoek heeft als doel overzicht te creëren in de redenen die studenten hebben voor hun niveaukeuze, zodat literatuur over het studiekeuzeprocess kan worden aangevuld.

Studiekeuzeprocess

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Omdat de niveaukeuze een onderdeel is binnen een groter keuzeproces, is het noodzakelijk eerst meer te weten over het studiekeuzeproces in het algemeen. In plaats van dat de studiekeuze één enkele beslissing is, laat onderzoek zien hoe studenten continu over hun keuzes onderhandelen en hoe zij deze reconstrueren (Holmegaard, Ulriksen & Madsen, 2014). Het onderzoek van Holmegaard et al. (2014) toont tevens aan dat jongeren onzekerheden ervaren in hun keuzeproces. Zo willen zij advies en begeleiding, maar vinden zij ook dat de studiekeuze een eigen keuze moet zijn. Daarnaast vinden jongeren het leuk een vrije keuze te hebben en een nieuw terrein te kunnen betreden, maar ervaren zij ook angst voor het kiesproces. Jongeren zijn het kiezen voor een vervolgstap in hun leven niet gewend en het vraagt dat ze een complex proces moeten aangaan rondom het heruitvinden wie ze zijn, wie ze willen worden in de toekomst en hoe ze denken tot een goede keuze te komen (Holmegaard et al., 2014; Ecclestone, 2007). Het is daarom belangrijk jongeren op een passende wijze te helpen in dit proces. Inzicht in de redenen achter hun keuzes is nodig om na te gaan of zij genoeg en juiste overwegingen maken. Uit de literatuur zijn verschillende factoren te onderscheiden die voor jongeren van invloed zijn op hun studiekeuze.

Normatieve verwachtingen. Brunila et al. (2011) noemen de grote invloed van normatieve verwachtingen. Op de arbeidsmarkt spelen segregatie en hiërarchieën een belangrijke rol, wat doorwerkt op de studiekeuze van jongeren. Zij ervaren de constante drang te moeten voldoen aan de heersende normen op het gebied van sociale klasse, geslacht, seksualiteit en etniciteit en neigen er hierdoor naar een studiekeuze te maken die past bij 'hun soort' (Brunila et al., 2011). Als leerlingen deze 'traditionele' keuzes maken, ontstaat tevens een zekere morele verantwoordelijkheid (Brunila et al., 2011).

Interesses en persoonlijkheid. De studie van Holmegaard (2015) laat daarnaast zien dat de studiekeuze een voornamelijk interesse-gebaseerde keuze is. Het volgen van interesses zou het maken van 'traditionele' keuzes kunnen verminderen. Holmegaard (2015) benadrukt

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

hoe verschillende interesses van invloed zijn op de studiekeuze. Zo leidt enkel het verbeteren van de interesse in wetenschap niet direct tot meer inschrijvingen in deze richting. Dit komt omdat andere interesses bij jongeren vaak in gelijke mate aanwezig zijn en afwegingen tussen meerdere interesses moeten worden gemaakt. Woolnough (1994) noemt daarnaast dat het persoonlijkheidstype van een jongere een rol kan spelen in de studiekeuze, aangezien specifieke persoonlijkheidskenmerken moeten passen bij hetgeen de opleiding van studenten vraagt. Hierbij valt te denken aan de mate waarin zelfstandigheid of creativiteit van studenten wordt verwacht. Hierdoor dient door jongeren tevens onderzocht te worden wie ze zijn en wie ze willen worden. Ook kunnen persoonlijke voorkeuren voor het wel of niet aangaan van bepaalde selectieprocedures, die in Nederland per opleiding of instelling kunnen verschillen (Studiekeuze123, z.d.), bepalend zijn voor de keuzes die jongeren maken (Tierney, Houang, & Henson, 1979; Chapman, 1981).

Eigen verwachtingen. Ook kan het gevoel van bekwaamheid bepalen of jongeren selectieprocedures aangaan of bepaalde studies aandurven, aangezien de eigen verwachtingen over het succes en het gevoel van bekwaamheid een grote rol spelen in het maken van een keuze (Eccles & Wigfield, 2002). Verwachtingen over succes kunnen voor jongeren hierdoor tevens van invloed zijn in het proces van het heruitvinden van zichzelf en het vormen van verwachtingen over wie ze willen en kunnen worden. Zij kunnen normatieve verwachtingen over de studiekeuze doorbreken indien zij niet verwachten succesvol te zijn in bepaalde opleidingen.

Daarnaast vormen jongeren verwachtingen over het nut van opleidingen. Zij willen dit nut vaak maximaliseren en nemen het verwachte rendement van een opleiding in acht bij hun studiekeuze (Breen & Goldthorpe, 1997; Jaeger, 2007).

Naasten. Naast dat eigen verwachtingen een rol spelen, beschrijft Chapman (1981) in zijn studiekeuze-model dat ook de verwachtingen van belangrijke naasten van een individu

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

invloed kunnen hebben op de keuze. Hierbij worden onder andere vrienden, ouders en docenten van de middelbare school genoemd. Ook Brooks (2003) noemt dat familie en vrienden een sterke invloed hebben op de conceptualisering van bepaalde werksectoren en op de inschatting van de haalbaarheid van bepaalde studies. Brunila et al. (2011) melden daarnaast dat studiebegeleiders vaak herhaaldelijk het belang aangeven van het maken van een goede studiekeuze en noemen dat zij sturend kunnen zijn in het keuzeprocess.

Tot slot geeft Chapman (1981) het belang aan van het bezoeken van bijvoorbeeld open dagen. Ondanks dat dit invloed van onbekenden betreft, kan het spreken met studenten en docenten van hogescholen en universiteiten als een goede informatiebron dienen om de studiekeuze op te baseren.

Hoewel verschillende factoren kunnen worden onderscheiden die invloed hebben op de studiekeuze, moet rekening gehouden worden met het feit dat factoren niet onafhankelijk zijn van elkaar. Zo kunnen persoonlijke interesses deels tot stand zijn gekomen door contact met belangrijke naasten (Holmegaard, 2015) en kunnen naasten invloed hebben op de eigen verwachtingen van jongeren over hun bekwaamheid (Brunila et al., 2011). De studiekeuze kan hiermee gezien worden als een samenspel van factoren die elkaar beïnvloeden.

Keuzeredenen voor het niveau

Factoren die van invloed zijn op de niveaukeuze komen mogelijk overeen met de factoren die van invloed zijn op de studiekeuze. De niveaukeuze dient om deze reden goed begrepen te worden in de context van de gehele studiekeuze. Volgens Studiekeuze123 (z.d.), verschillen hbo- en wo-onderwijs met name van elkaar doordat het wo-onderwijs theoretisch is en focust op het doen van wetenschappelijk onderzoek, terwijl het hbo-onderwijs juist meer praktisch en beroepsgericht is. Ook is het studietempo in het wo hoger (Studiekeuze123, z.d.) en kunnen toelatingseisen voor wo- en hbo-opleidingen verschillen.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Op basis van interesses en persoonlijkheidskenmerken kunnen jongeren besluiten of de onderwijsvorm van hbo of wo beter bij hun past. Dat interesses bij de niveaukeuze een rol spelen, blijkt tevens uit het feit dat vwo-leerlingen regelmatig voor hbo kiezen omdat een wo-variant van de opleiding in de gewenste richting ontbreekt (CBS, 2017). Ook kunnen jongeren op basis van hun gevoel van bekwaamheid (Eccles & Wigfield, 2002) hun verwachtingen over het succes op wo- en hbo niveau proberen in te schatten. Jongeren gaan ook veelal na over welke cognitieve vaardigheden zij beschikken (Hastie & Dawes, 2010), wat zij kunnen meenemen in hun keuze. Volgens Jaeger (2007) zijn studenten voldoende in staat om goede, geïnformeerde keuzes te maken en maken ze de keuze op basis van hun verwachte winsten. Dit zou bijvoorbeeld kunnen impliceren dat minder sterke vwo-leerlingen eerder naar het hbo neigen, omdat ze verwachten minder capabel te zijn in het wo. Brunila et al. (2011) noemen daarnaast dat iemands levensloop kan bepalen hoe moeilijk nieuwe uitdagingen lijken en dat hierdoor tevens bepaald wordt hoe traditioneel of individualistisch keuzes gemaakt worden. In het geval van de niveaukeuze zou dit kunnen betekenen dat de levensloop kan bepalen of een individu in staat is de heersende normen te doorbreken en kan de levensloop ervoor zorgen dat een wo-opleiding wellicht te moeilijk lijkt. Belangrijke naasten van jongeren kunnen de verwachtingen over het niveau die zij hebben al dan niet bevestigen. Aangezien de invloed van naasten groot is (Brooks, 2003; Chapman, 1981) zou dit doorslaggevend kunnen zijn in de niveaukeuze die een jongere maakt.

Huidige studie

Verschillende manieren waarop jongeren hun niveaukeuze baseren lijken mogelijk en tevens lijken factoren met elkaar samen te hangen. Echter is nog niet onderzocht of de redenen die van invloed zijn op de studiekeuze ook daadwerkelijk overeenkomsten vertonen met de redenen die jongeren hebben voor hun niveaukeuze. Brunila et al. (2011) noemen dat jongeren in staat zijn om voor zichzelf keuzes te maken die door anderen niet per se gezien

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

worden als ‘goede’ keuzes. Het is daarom interessant om te onderzoeken wat voor jongeren de redenen zijn om de normatieve verwachtingen te doorbreken en een hbo-opleiding te volgen. Aangezien vwo-leerlingen die naar het hbo gaan nog altijd een minderheidsgroep vormen (CBS, 2017), is het interessant deze groep te ondervragen naar hun redenen achter hun niveaukeuze. De onderzoeksvraag luidt dan ook: *Wat waren voor hbo-studenten afkomstig van het vwo de redenen om een hbo-opleiding te kiezen boven een wo-opleiding?* Aangezien enkele studies over de studiekeuze gedateerd zijn (Chapman, 1981; Tierney, Houang, & Henson, 1979; Woolnough, 1994) en de focus op niveaukeuze missend is in de literatuur en in het Nederlandse onderwijssysteem, zal op explorerende wijze het keuzeproces van jongeren onderzocht worden. Op deze manier wordt nagegaan welke literatuur voor de huidige tijd nog steeds relevant is en of er tevens nieuwe redenen voor de niveaukeuze toe te voegen zijn. Betere keuzebegeleiding wordt daarnaast mogelijk indien hierover meer kennis tot stand komt.

Methode

Onderzoeksontwerp

Aangezien nog niet veel bekend is over de redenen die vwo-leerlingen hebben om voor hbo te kiezen, is de stand van zaken onderzocht en kan huidig onderzoek getypeerd worden als een exploratief onderzoek (Tijmstra & Boeije, 2011). Het onderzoeken van de redenen is gebeurd middels het afnemen van semi-gestructureerde, individuele diepte-interviews bestaande uit open vragen. Op deze manier kon navraag worden gedaan naar reeds bekende keuzeredenen en tevens bood het kans dieper in te gaan op eventuele nog onbekende keuzeredenen. Het identificeren van redenen vraagt om een beschrijvend onderzoeksontwerp (Neuman, 2012); middels kwalitatief onderzoek zijn keuzeredenen verzameld en geanalyseerd.

Context van de studie

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

In het Nederlandse schoolsysteem zijn drie niveaus van middelbaar onderwijs te onderscheiden: vmbo, havo en vwo (Rijksoverheid, z.d.). Indien leerlingen een diploma hebben behaald, kunnen zij doorstromen naar het vervolgonderwijs. Zij zijn zelfs verplicht onderwijs te volgen totdat zij een startkwalificatie hebben of achttien jaar worden. Na afronding van het vmbo kan een leerling naar het mbo, na afronding van de havo kan een leerling naar het hbo en na afronding van het vwo kan een leerling naar het wo. Het is niet mogelijk om direct door te stromen naar een hoger niveau dan waarvoor een middelbare school diploma behaald is, echter is het wel mogelijk door te stromen naar een lager niveau (Rijksoverheid, z.d.), wat ook met enige regelmaat gebeurt (CBS, 2017).

Zowel op de havo als op het vwo kiezen leerlingen aan het einde van hun derde jaar een profiel. Er zijn vier soorten profielen te onderscheiden: natuur en gezondheid, natuur en techniek, economie en maatschappij en cultuur en maatschappij. Elk profiel omvat een aantal vastgestelde schoolvakken. Daarnaast kiezen leerlingen één of twee profielkeuzevakken en een vak als invulling voor het vrije keuze deel (Rijksoverheid, z.d.). Sommige studies stellen als toelatingseis dat leerlingen een specifiek profiel of specifieke vakken hebben gevolgd.

Participanten

De participantengroep betrof vijftien studenten die direct na het behalen van hun vwo-diploma zijn begonnen aan een hbo-opleiding in een regulier traject. De jongste en oudste participant waren respectievelijk 18 en 23 jaar oud. De groep bestond uit zes vrouwelijke en negen mannelijke participanten. Informatie per participant is te vinden in Bijlage A. Namen van participanten zijn gewijzigd tot fictieve namen om anonimiteit te waarborgen.

Alle participanten stonden tijdens interviewafname ingeschreven bij een hogeschool in Nederland. Studenten in een versneld traject waren uitgesloten van onderzoek. Het aantal studenten is vastgesteld middels saturatie; het aantal studenten dat is geïnterviewd was afhankelijk van de antwoorden die zij gaven (Guest, Bunce & Johnson, 2006). Op het

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

moment dat geen nieuwe keuzeredenen meer aan het licht kwamen, werd besloten te stoppen met het afnemen van nieuwe interviews.

De participanten zijn geselecteerd middels een doelgerichte steekproef; enkel studenten die aan de specifieke eisen voldeden werden geselecteerd als participant (Neuman, 2012). Deze eisen waren in eerste instantie: ‘eerstejaars studenten in een regulier hbo-traject, die na afronding van het vwo direct zijn doorgestroomd naar de huidige hbo-opleiding’. Echter was het lastig voldoende participanten te vinden. Wegens tijdsdruk is na enige tijd besloten ook ouderejaars studenten als participant te accepteren.

Voor het werven van participanten zijn diverse methoden gebruikt. Zo is een oproep op social media geplaatst en is contact opgenomen met diverse docenten en studiecoördinatoren van hogescholen met de vraag of zij een wervingsbrief konden doorsturen aan de betreffende studenten (zie Bijlage B). Ook zijn open dagen bezocht om docenten en studenten aan te spreken en visitekaartjes met informatie over het onderzoek uit te delen (zie Bijlage B). Tevens is *snowballing* toegepast (Neuman, 2012); indien studenten geïnterviewd werden, is gevraagd of zij nog anderen kenden die ook van het vwo afkomstig waren en momenteel een hbo-opleiding volgden. Om deelname onder studenten aantrekkelijk te maken en om participanten te bedanken voor hun deelname, is onder de participanten tevens een kleine prijs verloot in de vorm van een cadeaukaart ter waarde van vijftien euro van een (web)winkel naar keuze.

Instrument en procedure

Een interview-topiclijst (zie Bijlage C) is opgesteld aan de hand van een koppeling met de gevonden literatuur (zie Bijlage D). Voorbeelden van vragen uit de topiclijst zijn: *‘Heb je bij het maken van je niveaukeuze rekening gehouden met wat een diploma jou zou kunnen opleveren?’* en *‘Hebben je vrienden je geholpen bij het maken van een niveaukeuze?’* Vooraf aan elk interview is aan de participant gevraagd de *informed consent* (zie Bijlage F) te

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

lezen en te ondertekenen. Bij ondertekening heeft de participant ook toestemming gegeven voor het maken van een geluidsopname. Wegens het feit dat het een semi-gestructureerd interview betrof, is van de volgorde van de vragen afgeweken op basis van hoe het gesprek verliep. Er is doorgevraagd indien een antwoord van een participant niet voldoende was om de gestelde vraag te beantwoorden of indien nog onbekende keuzeredenen werden aangedragen.

Een pilot-interview is uitgevoerd ten behoeve van de betrouwbaarheid en de validiteit van het interview. Op basis van dit interview zijn twee vragen verwijderd en zijn wensen rondom een open lichaamshouding van de interviewer in acht genomen. De pilot diende tevens om vast te stellen hoeveel tijd het afnemen van het interview ongeveer in beslag zou nemen, wat uitkwam om maximaal 45 minuten. Tevens is een tijdsindeling en opbouw van het interview vastgesteld ten behoeve van de herhaalbaarheid (zie Bijlage E).

In de uitvoering van de interviews is rekening gehouden met de ecologische validiteit, door de respondenten in een voor hun vertrouwde omgeving te interviewen. De interviewlocatie is steeds bepaald in overleg met de participant.

Consistentie in het onderzoek is gewaarborgd door het stellen van meerdere vragen over bepaalde keuzeredenen die wel of niet van toepassing waren op een individu, zodat een compleet beeld kon worden geschetst. Tevens is consistentie gecreëerd door het feit dat alle interviews door één persoon zijn afgenomen en het codeerwerk door dezelfde persoon is uitgevoerd. Ten behoeve van de validiteit is een member-check uitgevoerd. Dit houdt in dat bij participanten wordt nagegaan of de verzamelde kwalitatieve data door de onderzoeker juist is geïnterpreteerd (Koelsch, 2013). Na het coderen van de interviews is van elke participant een memo opgesteld met zijn of haar keuze-redenen (zie Bijlage G). Hierin is, na het analyseren, tevens een onderscheid gemaakt tussen primaire en secundaire redenen. Vervolgens is aan alle participanten gevraagd of de informatie in de memo juist was en of

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

tevens een juiste indeling was gemaakt van primaire en secundaire keuzereden. Bij drie participanten heeft vervolgens een kleine wijziging in de memo plaatsgevonden, de overige participanten gingen akkoord met de memo.

Data-analyse

De data-analyse heeft op een abductieve manier plaatsgevonden. Dit houdt in dat bestaande theorie is uitgebreid met verrassende, nieuwe waarnemingen (Tavory & Timmermans, 2014). Na het transcriberen van de geluidsopnamen zijn de transcripten gecodeerd. Op basis van de literatuur was voorafgaand aan de data-verzameling een codeerschema opgesteld over de reeds bekende keuzeredenen van studenten (zie Bijlage H). Na de data-verzameling is de codeboom herzien en is een definitieve codeboom opgesteld. Ten behoeve van de navolgbaarheid van huidig onderzoek, zijn de verschillende stappen die zijn gezet voor de vorming van de definitieve codeboom te zien in Bijlage H. Hierin staat onder andere beschreven dat enkele codes zijn samengevoegd tot één code omdat ze veel overlap vertoonden en moeilijk te onderscheiden waren. Ook zijn nieuwe codes toegevoegd omdat ze niet in te delen waren in de bestaande codes en zijn subcodes verplaatst omdat ze beter bleken te passen binnen een nieuw toegevoegde hoofdcode. Aan de hand van de definitieve codes is vervolgens vastgesteld welke redenen zijn genoemd voor het kiezen van een hbo-opleiding en zijn uit de gegeven antwoorden quotes geselecteerd waaruit deze redenen bleken. Op deze manier is een concluderend antwoord gevormd op de onderzoeksvraag.

Resultaten

Uit analyse van de interviews is gebleken dat elf participanten een zekere druk hebben ervaren om voor een wo-opleiding te kiezen. Dit is te zien in voorbeelden als:

Dan kwam ik zo van ‘ja, ik heb vwo gedaan’ en standaard de eerste reactie die je krijgt is van ‘huh, waarom ga je niet naar de universiteit?’. Dat is echt

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

gewoon, dat hoor je altijd. En dan is het wel een soort van apart om die norm te doorbreken ofzo. (Harrold)

Het bezorgde participanten verwarring en twijfel bij zichzelf. De redenen voor de participanten om voor hbo te kiezen en de heersende norm te doorbreken, zijn onder te verdelen in verschillende categorieën (zie Tabel 1). Participanten noemden echter diverse aspecten van de categorieën, welke in onderstaande resultatensectie nader worden toegelicht.

Tabel 1

Redenen die van invloed zijn geweest op de niveaukeuze van participanten

Categorie	Primaire reden	Secundaire reden	Voorbeeldcitaat
Interesses/ persoonlijkheid	15	0	Het opleidingsniveau maakte voor mij niet uit, ik wilde gewoon iets doen wat ik leuk vond. (Marco)
Praktische invloeden	10	4	...als ik nou aan het einde van mijn hbo zeg van 'ik mis nog kennis [...]', dan kan ik altijd nog zeggen van dan ga ik ook nog naar de TU Delft om daar een vervolgmaster te doen. (Tom)
Beeldvorming hbo en wo	6	4	...ik had niet zo heel veel zin meer om constant met boeken bezig te zijn. (Marco)
Naasten	4	10	Ze hebben wel met me meegedacht en zij waren er ook wel voor dat ik in ieder geval nu met verpleegkunde [een hbo-opleiding] zou gaan beginnen en dat dat wel voor mij het beste zou zijn. Dat dachten zij ook. (Rochelle)
Eigen verwachtingen	4	5	Omdat ik gewoon al heel snel het idee had van, ja, 'dat is niks voor mij en daar ben ik niet slim genoeg voor'. (Harrold)

Noot. Participanten zijn ingedeeld bij 'primaire reden' als zij minimaal één van de aspecten uit de categorie noemden als primaire reden en bij 'secundaire reden' indien zij één of meerdere aspecten van de categorie als reden noemden, maar enkel als secundaire reden(en).

Interesses/persoonlijkheid

Interesses in specifieke onderwerpen of richtingen hebben voor alle participanten een aanzienlijke rol in de keuze gespeeld (zie Tabel 1). Jongeren hebben onderzocht wat bij hun past en waar zij enthousiast van worden. Regelmatig is dit ook het beginpunt geweest van waaruit jongeren zich gingen oriënteren op hun studiekeuze. Zij onderzochten bijvoorbeeld waar hun interesses al langere tijd lagen of onderzochten hoe hun persoonlijke eigenschappen en talenten binnen een bepaalde richting pasten:

En ik heb echt eindeloos geduld met iemand als hij gewoon zes keer dezelfde fout maakt, dat ik het gewoon nog een keertje kan uitleggen. Dat zie ik zeker wel als een talent en iets wat heel nuttig is om het vak te geven. (Floris)

Het onderzoeken van interesses ging echter verder dan het nagaan wat enthousiasmeert. Zij onderzochten waar ze in de toekomst mee aan de slag wilden gaan en gingen na hoe de inhoud van het studieprogramma zelf bij hun interesses en persoonlijkheid aansloot. Zo gaven elf jongeren voorkeur aan de manier waarop hbo-onderwijs aangeboden wordt en benadrukten het belang van praktisch opleiden. Een voorbeeld hiervan was:

...de praktijk vind ik interessanter dan de theorie. Ik doe liever projecten, dus daarom heb ik gewoon gekozen om verder te gaan met hbo, omdat je hier meer praktijk hebt dan op de universiteit. Dus dat is eigenlijk echt de belangrijkste reden om op hbo verder te gaan. (Bram)

Verder noemden vijf participanten dat de studierichting waarin zij geïnteresseerd waren enkel op hbo-niveau bestond en zij hierdoor dus gebonden waren aan hbo-niveau:

...zodoende heb ik een vastgoed-opleiding gekozen en dat bleek toevallig alleen maar hbo te kunnen zijn. Dus dat is de beweegreden geweest. (Vincent)

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Drie participanten hebben aangegeven dat ze dit jammer vonden en voor de wo-variant hadden gekozen indien deze bestond.

Praktische invloeden

Ook een aantal praktische feiten hebben invloed gehad op de niveaukeuze van de participanten. Negen participanten hebben aangegeven dat toelatingseisen ervoor hebben gezorgd dat zij een bepaalde wo-studie niet konden volgen. Bij zes participanten was dit een van de primaire redenen. Hierin is door participanten meermaals aangegeven dat zij bepaalde selectieprocedures niet aandurfd en of niet door selecties heen kwamen:

Nou ik wilde dan eigenlijk geneeskunde gaan doen aan de universiteit, maar omdat je niet zo veel kans hebt om toegelaten te worden wilde ik dan ook een plan B. (Eva)

Echter is gebleken dat de invloed van toelatingseisen regelmatig overlap vertoont met verwachtingen over het succes aangezien jongeren verwachten niet door selectieprocedures heen te komen. Ook is door vijf participanten genoemd dat niet het juiste profiel of vakkenpakket was gekozen op de middelbare school om tot bepaalde wo-opleidingen toegelaten te kunnen worden:

En al wil je iets met aardrijkskunde gaan doen, dan willen ze al gauw dat je er scheikunde of zoiets bij hebt, maar dat had ik niet in mijn vakkenpakket. (Dorine)

Twaalf participanten hielden bij het maken van hun keuze ook rekening met het verwachte nut of rendement van de opleiding, al was dit voor velen een secundaire reden. Met name de baankansen en het te verwachten inkomen zijn hiervoor genoemd. Een aantal participanten noemde ook dat zij in de arbeidsmarkt een hbo-diploma nuttiger vonden dan een wo-diploma of dat zij een beroep voor ogen hadden waar een hbo-opleiding hun voor kon opleiden:

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

...het dichtst wat je er dan bij zou komen is bouwkunde. En dan heb je toch iets vastgoed en dan zou je daarna een master kunnen halen voor de vastgoedsector, maar ik dacht van ja, je schoolt dan eigenlijk eerst nog verkeerd om vervolgens helemaal terug te komen naar het vastgoed. Ik denk dan kan je net zo goed gelijk beginnen [...]. Dan ben je beter ontwikkeld denk ik, voor de markt waar je naar toe wilt. (Vincent)

Tot slot gaven enkele participanten aan na de hbo-opleiding altijd nog mogelijkheden te zien om zich, op hbo- of wo-niveau, verder te verdiepen in onderwerpen indien zij hieraan behoefte zouden hebben (zie Tabel 1).

Beeldvorming hbo en wo

Uit analyse van de interviews bleek dat jongeren in hun oriëntatieproces beelden vormden over het hbo- en wo-onderwijs (zie Tabel 1). Deze denkbeelden gingen veelal over de hoeveelheid begeleiding in de opleiding, de hoeveelheid boeken en leerwerk, de leef- en denkwijze van hbo- en wo-studenten en de massaliteit waarin onderwijs wordt aangeboden (zie Bijlage H). De meeste beeldvorming ging over de hoeveelheid boeken; vijf participanten noemden de hoeveelheid boeken als reden om niet voor wo te kiezen, waarvan vier dit als een primaire keuzereden noemden:

...wat mijn beeld van een universitaire opleiding is, is dat het gewoon heel veel in de boeken zitten is. (Bram)

Deze keuzeredenen toonden overeenkomsten met de redenen die zijn aangedragen over de voorkeur voor praktisch opleiden aangezien boeken meer voorkomend zijn in een theoretische opleidingsvorm. Daarentegen toonden uitspraken over de hoeveelheid boeken meer een zekere angst richting wo-onderwijs dan dat de uitspraken wezen op een interesse-voorkeur. De uitspraken over boeken lieten

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

hierdoor tevens samenhang zien met verwachtingen die jongeren hebben over hun eigen bekwaamheid.

Ook was beeldvorming over het massaal opleiden op het wo en het kleinschalig opleiden op het hbo aanwezig. Vijf participanten benoemden dat de voorkeur voor kleinschaliger onderwijs heeft meegespeeld in hun keuze voor hbo, echter was dit voor allemaal een secundaire reden. Zij kozen niet middels deze reden voor hbo, maar gaven aan dat het werken in klassenverband een pré was. Participanten gaven aan te verwachten dat het eenvoudiger zou zijn om sociale contacten te leggen op het hbo dan op het wo:

En op de universiteit dan ga je meer naar college met heel veel mensen en daarna heb je misschien een werkgroep ofzo. En dat het veel minder echt onderling contact is ofzo. [...] dat ik gewoon met je eigen klas in een klaslokaal zitten veel fijner vind dan zeg maar een nummertje zijn in een collegezaal die echt vooraan naar zo'n docent loopt te luisteren. (Harrold)

Het sociale contact waarover participanten spraken, betrof zowel contact met andere studenten als contact met docenten.

Naasten

Participanten hebben aangegeven dat onder meer ouders, mentoren, decanen, docenten, vrienden, klasgenoten en kennissen invloed hebben gehad op hun niveaukeuze. De invloed van familie was hierin het grootst; twaalf participanten gaven aan dat het spreken met ouders en broers/zussen van invloed is geweest op hun keuze om hbo te doen. Dit betrof zowel het meedenken en steun geven voor de niveaukeuze als het spreken over wat familieleden zelf voor opleidingsniveau hebben gevolgd.

...mijn vader die heeft ongeveer hetzelfde meegemaakt maar dan veertig jaar terug zeg maar. Hetzelfde idee was dat. En die heeft ook voor HTS gekozen,

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

dat was destijds het hbo. En hem was dat heel goed bevallen, dus aan hem had ik sowieso eigenlijk een steun van dat mijn keuze die ik maakte, dat dat niet een domme keuze was. (Tom)

Familieleden bevestigden veelal de eigen verwachtingen die participanten hadden. Het spreken met docenten en vrienden of klasgenoten gaf ook regelmatig support voor de keuze om hbo te doen, maar werkte de keuze meermaals ook juist tegen:

Dat het heel raar is ook om als vwo-student dat je dan naar het hbo ging, want dan was je ook zo'n ongemotiveerde sukkel. [...] dat is heel erg de cultuur die speelt op school. (Floris)

Participanten ervoeren hiermee dat hun keuze voor hbo onlogisch was en dit leverde soms twijfel op over het doorbreken van de heersende norm.

Eigen verwachtingen

Ook de eigen verwachtingen waren meermaals van invloed op de keuze voor een hbo-opleiding. Zes participanten twijfelden of zij het universitaire niveau wel aan zouden kunnen (zie Tabel 1). Voor de participanten voelde een hbo-opleiding als een veiligere optie, aangezien ze meer kansen zagen hierin succesvol te zijn. Echter verschilde dit onder de participanten; enkele participanten hadden wel het gevoel succesvol te kunnen zijn op wo-niveau:

Het is vooral motivatie, die dan zeg maar ervoor gaat zorgen dat je iets haalt lijkt mij. Dus naar mijn idee zou je het wel gewoon kunnen. (Stefan)

Naast dat verwachtingen over de bekwaamheid in zijn algemeenheid naar voren kwamen, gingen enkele participanten in op verwachtingen over specifieke cognitieve capaciteiten of schoolvakken waar zij verwachtten al dan niet succesvol in te zijn. Enkele participanten gaven aan dat de cognitieve capaciteiten zelfs als beginpunt in het oriëntatieproces hebben gediend:

Aanvankelijk heb ik wel gekeken naar welke vakken ben je goed in. (Marcel)

Discussie

Deze studie is uitgevoerd om na te gaan wat voor eerstejaars hbo-studenten de redenen waren om na het vwo te kiezen voor een hbo-opleiding in plaats van een wo-opleiding. De keuzeredenen waren vanuit de literatuur te vinden in interesses en persoonlijkheid, de eigen verwachtingen over verschillende niveaus en de invloed van naasten. Dit is met huidig onderzoek tevens aangetoond. Er zijn ook een aantal nieuwe redenen gevonden rondom de beeldvorming die participanten over hbo- en wo-onderwijs hadden en rondom bepaalde praktische invloeden. Verschillende keuzeredenen bleken samenhang te vertonen.

Het kiezen van een passende studierichting is voor veel jongeren een complex proces omdat veel verschillende factoren samenkomen (Holmegaard et al., 2014). Aangezien jongeren ook overwegingen moeten maken rondom het niveau dat zij willen doen, wordt het maken van een juiste keuze voor de toekomstige studie al snel een grote uitdaging. Door de inzichten vanuit huidig onderzoek kunnen decanen en mentoren de juiste begeleiding bieden in het proces waarin leerlingen zich bevinden. Het kan veel kosten en moeite besparen indien jongeren betere keuzes maken (Ulriksen et al., 2010).

Huidig onderzoek bevestigt dat jongeren een zekere druk vanuit hun sociale omgeving ervaren om voor wo te kiezen (Brunila et al., 2011). Het feit dat mensen in de omgeving veelal verbaasd reageren op de hbo-keuze van jongeren, brengt de jongeren dan ook regelmatig in twijfel. Dit laat samenhang tussen factoren zien, aangezien naasten invloed hebben op de normatieve verwachtingen die jongeren ervaren. Echter hebben jongeren verschillende redenen om in te gaan tegen de heersende verwachtingen. Literatuur over het feit dat de studiekeuze gebaseerd is op interesses en persoonlijkheidstype (Holmegaard, 2015; Woolnough, 1994) kan worden bevestigd. Dit is terug te zien in het feit dat jongeren voor hbo kiezen omdat ze meer interesse hebben in de praktijk dan in de theorie of omdat zij denken dat hbo beter aansluit bij wie ze zijn. Ook volgen jongeren hun interesse soms dusdanig dat

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

zij een hbo-opleiding volgen indien geen wo-opleiding bestaat in de richting van hun interesses.

Daarnaast spelen ook de verwachtingen over het succes en het gevoel van bekwaamheid een belangrijke rol in het maken van een keuze (Eccles & Wigfield, 2002). Jongeren blijken zich regelmatig niet bekwaam genoeg te voelen voor het wo. Brunila et al. (2011) noemen dat jongeren zich vaak volgens normatieve verwachtingen willen gedragen. Uit dit onderzoek is echter niet gebleken dat jongeren zich bezighouden met de verwachtingen rondom geslacht en etniciteit (Brunila et al., 2011); wel blijkt dat jongeren ervaren dat ze de keuze voor wo moeten maken omdat dit volgens de omgeving logisch aansluit op het vwo. Huidig onderzoek bevestigt tevens het stuk van Chapman (1981) over de invloed van naasten in het studiekeuzeproses. Goede voorbeelden en steun van familie en vrienden kunnen eigen verwachtingen bevestigen en kunnen tevens helpen normatieve verwachtingen te doorbreken.

Beeldvorming en praktische invloeden

Over de invloed van de beeldvorming die bij jongeren speelt over hbo- en wo-onderwijs is geen directe koppeling te maken met de eerder gevonden literatuur. Aangezien leerlingen keuzes maken waarvan ze denken dat het passend is bij hun interesses en persoonlijkheid (Holmegaard, 2015), kan bepaalde beeldvorming grote invloed hebben. Wellicht dat jongeren regelmatig hun interesse-gebaseerde keuzes maken op basis van onjuiste of onvolledige beeldvorming. Participanten tonen een zekere angst voor het vele leeswerk en het feit dat ze verwachten sociaal minder contacten te kunnen opbouwen. In de literatuur is echter geen bewijs te vinden dat hbo-studenten meer sociale contacten hebben dan wo-studenten. Verwachtingen over het succes en het gevoel van bekwaamheid (Eccles & Wigfield, 2002) zijn mogelijk onderliggende factoren voor de angst die ontstaat over de hoeveelheid boeken. Leerlingen maken keuzes waarbij ze rekening houden met het verwachte nut en rendement van de opleiding (Breen & Goldthorpe, 1997; Jaeger, 2007). Wellicht dat

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

het rendement van een opleiding laag wordt geschat indien er lage verwachtingen zijn over het succes. De beeldvorming heeft op haar beurt dus mogelijk sterke invloed op de andere factoren die kunnen meespelen in de niveaukeuze. Dit toont wederom dat keuzeredenen sterk met elkaar kunnen samenhangen.

Ook de invloed van bepaalde praktische zaken is een nieuw gevonden factor die invloed blijkt te hebben op de niveaukeuze van jongeren. Dit betreft onder meer het feit dat jongeren doorgroeimogelijkheden zien na het hbo, bijvoorbeeld door na het hbo een wo-specialisatie te volgen. Aangezien enkele participanten hebben aangegeven dat zij het hbo een veiligere optie vonden, valt ook hiervoor te zeggen dat dit vermoedelijk te maken heeft met verwachtingen over de bekwaamheid (Eccles & Wigfield, 2002). Zij schatten mogelijk in na een zekere tijd hbo te hebben gevolgd, beter bekwaam te zijn om een wo-opleiding te volgen. Ook kan het zijn dat de door Holmegaard et al. (2014) genoemde periode waarin jongeren zichzelf heruitvinden, van invloed is op het kiezen van een veilige optie. Wellicht dat jongeren nog niet volledig hebben uitgevonden waar en hoe zij zichzelf kunnen plaatsen binnen de diverse contexten waarin zij leven en zijn zij hierom op zoek naar zekerheid. Verder onderzoek is nodig om dit te kunnen bevestigen. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door na te gaan wat de invloed is van het nemen van een tussenjaar of het proces van heruitvinden van jezelf.

Limitaties

De participanten zijn geworven middels een doelgerichte steekproef. Echter hadden zij zich, net als bij een gemakssteekproef, vrijwillig aangemeld om deel te nemen aan dit onderzoek. Neuman (2012) benoemt dat een selecte groep deelnemers kan ontstaan indien participanten zich vrijwillig aanmelden voor deelname. Wellicht dat studenten die geen contact hebben opgenomen, andere redenen hebben gehad om van vwo naar hbo te gaan. Een

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

suggestie voor vervolgonderzoek is daarom het afgaan van hbo-klassen, waarbij alle leerlingen afkomstig van vwo gevraagd wordt anoniem een vragenlijst in te vullen.

Daarnaast kunnen antwoorden van participanten beïnvloed zijn door het interviewer-effect (Davis & Scott, 1995). Participanten hebben wellicht sociaal wenselijke antwoorden gegeven (Nederhof, 1985). De participanten waren er tevens van op de hoogte dat de interviewer zelf een jonge studentonderzoeker was aan een universiteit en hiermee dus een andere niveaukeuze heeft gemaakt dan de participanten. Mogelijk dat participanten hierdoor niet vrijuit over bepaalde redenen voor hun hbo-keuze durfden te spreken. Dat participanten rekening gehouden hebben met wie de interviewer was, blijkt uit zinnen als:

Iedereen had wel zo iets van ‘huh, ga jij hbo doen?’ Ik weet niet of jij dat ook zo..? (Stefan)

Echter was het passend middels een informed consent aan te geven dat het onderzoek door een student van de Universiteit Utrecht uitgevoerd werd (zie Bijlage F). Mogelijk dat met vervolgonderzoek kan worden vastgesteld of resultaten anders zijn indien een externe onderzoeker de interviews afneemt.

Ook het feit dat niet enkel eerstejaars studenten geïnterviewd zijn kan beschouwd worden als limitatie. Aangezien studenten rondom het moment van de studiekeuze continu bezig zijn met het reconstrueren van hun keuzes (Holmegaard et al., 2014), is het voor participanten wellicht lastig het hele keuzeprocess in een interview na te vertellen, zeker indien dit al enige tijd geleden plaats heeft gevonden. Participanten bleken lastig te bereiken en wegens een zekere tijdsdruk is daarom besloten ook ouderejaars studenten te interviewen. Om de tijdsspanne geheel weg te nemen, kunnen in vervolgonderzoek interviews gehouden worden met vwo-leerlingen die hun niveaukeuze zojuist gemaakt hebben.

Vervolgonderzoek

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Huidig onderzoek heeft antwoord gegeven op de vraag wat de redenen van vwo-leerlingen waren om voor hbo te kiezen. Echter zijn door uitvoering van huidig onderzoek nieuwe vragen ontstaan waarvoor vervolgonderzoek geadviseerd wordt. Zo valt af te vragen of participanten na enige tijd nog altijd tevreden zijn met de hbo-keuze die zij gemaakt hebben. Het is nuttig te onderzoeken of de keuze aan de verwachtingen van jongeren voldeed. Indien blijkt dat jongeren na enige tijd op het hbo alsnog richting wo neigen, kunnen middels betere keuzebegeleiding, kosten en moeite bespaard blijven bij leerlingen van nieuwe lichten indien zij meer passende niveaukeuzes maken.

Daarnaast kan onderzocht worden welke redenen vwo-leerlingen hebben gehad om voor een wo-opleiding te kiezen, of zij tevreden zijn met hun keuze en of zij ook hbo-opleidingen in hun keuzeprocess in overweging hebben genomen. Wellicht dat leerlingen die voor wo kiezen hele andere factoren in overweging hebben genomen of een andere waarde hebben gehecht aan bepaalde factoren. Daarnaast heeft huidig onderzoek zich gericht op de keuze tussen hbo en wo, echter kan ook onderzocht worden of leerlingen dezelfde factoren in overweging nemen indien zij een keuze maken tussen mbo en hbo. Op deze manier kan worden vastgesteld of er algemene richtlijnen kunnen worden opgesteld in de keuzebegeleiding aan leerlingen of dat niveau-specifieke begeleiding nodig is.

Tot slot valt te noemen dat huidig onderzoek heeft plaatsgevonden middels het interviewen van jongeren die een opleiding volgen in Nederland. Mogelijk dat onderzoek in andere landen tot andere inzichten leidt. Wegens het feit dat normatieve verwachtingen van grote invloed zijn op de studiekeuze (Brunila et al., 2011) en de niveaukeuze, is het mogelijk dat onderzoek in een andere cultuur of samenleving leidt tot andere uitkomsten. Ook zijn onderwijssystemen in andere landen anders ingedeeld en komen jongeren voor andere keuzes te staan indien zij over een zekere keuzevrijheid beschikken. Landen kunnen van elkaar leren

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

door te onderzoeken welke onderwijs- en begeleidingsvormen effectief blijken.

Implicaties

Bestaande literatuur over het studiekeuzeproces legt weinig focus op de niveaukeuze die tevens door jongeren gemaakt dient te worden. Dit terwijl huidig onderzoek aantoont dat ook de niveaukeuze veel aandacht van jongeren vraagt en vwo-leerlingen normatieve verwachtingen moeten doorbreken indien zij van plan zijn een hbo-opleiding te volgen. Gesteld kan worden dat veel factoren die van invloed zijn op de studiekeuze, ook van invloed zijn op de niveaukeuze. De literatuur over de niveaukeuze kan worden uitgebreid met de aanzienlijke invloed die beeldvorming en bepaalde praktische invloeden hebben op de keuzes die jongeren maken.

Huidig onderzoek helpt daarnaast om ouders, decanen en mentoren inzicht te geven in welke gedachten en overwegingen er zoal rondgaan bij de leerlingen op het moment van hun studie- en niveaukeuze. Keuzebegeleiders kunnen zich bewust worden van de normatieve verwachtingen die impliciet veelal heersen en kunnen hier rekening mee houden indien zij met leerlingen in gesprek gaan. Op deze manier kunnen zij begrip tonen en betere begeleiding bieden. Ze kunnen leerlingen stimuleren bij zichzelf na te gaan of ze meer geïnteresseerd zijn in de theorie of in de praktijk van een bepaald vakgebied. Tevens kunnen decanen juiste beeldvorming over hbo en wo bij leerlingen tot stand brengen middels gesprekken of door leerlingen te stimuleren open dagen te bezoeken en daar met anderen in gesprek te gaan. De invloed van naasten blijkt namelijk groot en op deze manier zullen tevens bepaalde praktische inzichten sneller aan het licht komen.

Indien leerlingen meer in de theorie geïnteresseerd zijn, zou het als zonde beschouwd kunnen worden dat zij niet voor een wo-opleiding kunnen kiezen omdat zij hiervoor niet het juiste vakkenpakket hebben gevolgd. Scholen kunnen jongeren stimuleren al eerder na te laten denken over mogelijke opleidingen die zij willen volgen. In plaats van dat het

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

keuzeproces nu aan het einde van de middelbare schooltijd plaatsvindt, zou het keuzeproces al halverwege de middelbare schooltijd kunnen beginnen. Zo is kans op teleurstelling wegens het niet kunnen kiezen van een gewenste wo-opleiding kleiner.

Tot slot kan door hoger-onderwijsinstellingen rekening gehouden worden met het feit dat vwo-leerlingen soms enkel een hbo-opleiding kiezen omdat een wo-opleiding in de gewenste richting niet bestaat. Wellicht dat overwegingen gemaakt kunnen worden om in bepaalde richtingen wo-trajecten op te zetten of om speciale hbo-trajecten op te zetten voor leerlingen afkomstig van het vwo.

Middels huidig onderzoek is aangetoond dat binnen het complexe proces van de studiekeuze, het maken van een niveaukeuze ook een grote uitdaging kan zijn. Jongeren moeten zichzelf heruitvinden en nemen diverse factoren in overweging bij het maken van een juiste keuze. Heersende normatieve verwachtingen bemoeilijken de niveaukeuze regelmatig, echter doorbreken jongeren de verwachtingen door te focussen op hun interesses en persoonlijkheid, door hun eigen verwachtingen over het succes in overweging te nemen, door adviezen en voorbeelden van naasten in hun keuze te betrekken, door beeldvorming te creëren over de verschillende niveaus en door praktische inzichten mee te nemen in hun overweging. Middels huidig onderzoek is de kennis over het studiekeuzeproces uitgebreid, is het voor keuzebegeleiders eenvoudiger te begrijpen waar keuzes op gebaseerd worden en is betere begeleiding in het keuzeproces mogelijk.

Referenties

- Bergerson, A. A. (2009). Special issue: College choice and access to college: Moving policy, research, and practice to the 21st century. *ASHE Higher Education Report*, 35(4), 1-141.
- Breen, R., & Goldthorpe, J. E. (1997). Explaining educational differentials towards a formal rational action theory. *Rationality and Society*, 9(3), 275-305. doi:10.1177/104346397009003002
- Brooks, R. (2003). Young people's higher education choices: The role of family and friends. *British Journal of Sociology of Education*, 24(3), 283-297. doi:10.1080/01425690301896
- Brunila, K., Kurki, T., Lahelma, E., Lehtonen, J., Mietola, R., & Palmu, T. (2011). Multiple transitions: Educational policies and young people's post-compulsory choices. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55(3), 307-324. doi:10.1080/00313831.2011.576880
- CBS. (2015, 22 oktober). Switchgedrag in het mbo, hbo en wo. Geraadpleegd van <https://www.onderwijsincijfers.nl/themas/transities-in-het-onderwijs/switchen-in-het-mbo-hbo-en-wo/switchen-in-het-hbo-en-wo>
- CBS. (2017, 6 september). Minder vwo'ers naar het hbo. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/36/minder-vwo-ers-naar-het-hbo>
- CBS. (z.d.). Cijfers – Onderwijs. Geraadpleegd van <https://longreads.cbs.nl/trends18/maatschappij/cijfers/onderwijs/>
- Chapman, D. W. (1981). A model of student college choice. *The Journal of Higher Education*, 52(5), 490-505. doi:10.1080/00221546.1981.11778120
- Davis, P., & Scott, A. (1995). The effect of interviewer variance on domain comparisons. *Survey Methodology*, 21, 99-106.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

- Duque, L. C. (2014). A framework for analysing higher education performance: Students' satisfaction, perceived learning outcomes, and dropout intentions. *Total Quality Management & Business Excellence*, 25(1), 1-21. doi:10.1080/14783363.2013.807677
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53, 109-132. doi:10.1146/annurev.psych.53.100901.135153
- Ecclestone, K. (2007, juni). *Lost and found in transition: The implications of 'identity', 'agency' and 'structure' for educational goals and practices*. Paper gepresenteerd op De Fourth International Conference on Transitions in Lifelong Learning, Stirling, Verenigd Koninkrijk.
- Gerards, J. (2011, 21 januari). Betalen! Verder zoeken ze het zelf maar uit; Zo'n kabinetsplan ontbeert visie. *NRC*. Geraadpleegd van https://openaccess-leidenuniv.nl.proxy.library.uu.nl/bitstream/handle/1887/16565/Betalen!_Verder_zoeken_ze_het_zelf_maar_uit.pdf?sequence=1
- Germeijs, V., & Verschueren, K. (2006). High school students' career decision-making process: Development and validation of the study choice taks inventory. *Journal of Career Assessment*, 14(4), 449-471. doi:10.1177/1069072706286510
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 24. doi:10.1177/1525822X05279903
- Hastie, R., & Dawes, R. (2010). *Rational choice in an uncertain world: The psychology of judgment and decision making*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Holmegaard, H. T. (2015). Performing a choice-narrative: A qualitative study of the patterns in STEM students' higher education choices. *International Journal of Science Education*, 37(9), 1454-147. doi:10.1080/09500693.2015.1042940

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

- Holmegaard, H. T., Ulriksen, L. M., & Madsen, L. M. (2014). The process of choosing what to study: A longitudinal study of upper secondary students' identity work when choosing higher education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 58(1), 21-40. doi:10.1080/00313831.2012.696212
- Jaeger, M. M. (2007). Economic and social returns to educational choices: Extending the utility function. *Rationality and Society*, 19(4), 451-483. doi:10.1177/1043463107083739
- Koelsch, L. E. (2013). Reconceptualizing the member check interview. *International Journal of Qualitative Methods*, 12, 168-179. doi:10.1177/160940691301200105
- Nederhof, A. J. (1985). Methods of coping with social desirability bias: A review. *European Journal of Social Psychology*, 15(3), 263-280. doi:10.1002/ejsp.2420150303
- Neuman, W. L. (2012). *Understanding research*. Boston, MA: Pearson Education.
- Pike, A. G., & Dunne, M. (2011). Student reflections on choosing to study science post-16. *Cultural Studies of Science Education*, 6(2), 485-500. doi:10.1007/s11422-010-9273-7
- Rijksoverheid. (z.d.). Voortgezet onderwijs. Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs>
- Studiekeuze123 (z.d.). Wat zijn de verschillen tussen hbo en wo? Geraadpleegd van <https://www.studiekeuze123.nl/wegwijzers/hbo-naar-wo/verschil-tussen-hbo-en-wo>
- Tavory, I., & Timmermans, S. (2014). *Abductive analysis: Theorizing qualitative research*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.
- Tierney, M. L., Houang, R., & Henson, J. (1979, april). Alternative estimation procedures for studies of student college choice behavior: A cross-validation analysis. Paper gepresenteerd op de *Annual Meeting of American Educational Research Association*, San Francisco, USA.
- Tijmstra, J., & Boeije, H. (2011). *Wetenschapsfilosofie in de context van de sociale*

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

wetenschappen. Amsterdam, Nederland: Boom Lemma Uitgevers.

Ulriksen, L., Madsen, L. M., Holmegaard, H. T. (2010). What do we know about explanations for drop out/opt out among young people from STM higher education programmes? *Studies in Science Education*, 46(2), 209-244. doi:10.1080/03057267.2010.504549

Woolnough, B. E. (1994). Factors affecting students' choice of science and engineering. *International Journal of Science Education*, 16(6), 659-676. doi:10.1080/0950069940160605

Bijlage A – Informatie over de participanten*Informatie over de participanten*

Participant	Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Huidig studiejaar	Opleiding
Stefan	m	19	1	Vastgoed & makelaardij
Astrid	v	22	4	Pabo
Bram	m	21	3	Watermanagement
Dorine	v	19	1	Docent aardrijkskunde
Demi	v	23	4	Facility management
Eva	v	19	1	Verpleegkunde
Floris	m	21	1	Docent scheikunde
Harrold	m	18	1	Facility management
Levi	m	19	1	Civiele techniek
Marco	m	18	2	Ruimtelijke ontwikkeling
Marcel	m	21	3	Watermanagement
Pleun	v	19	1	Verpleegkunde
Rochelle	v	20	1	Verpleegkunde
Tom	m	18	1	Civiele techniek
Vincent	m	20	1	Vastgoed & makelaardij

Noot. Namen van participanten zijn fictief

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Bijlage B – Wervingsmateriaal participanten*Oproep op social media:*

Hoi!

Ben jij een student die direct na 6-vwo is begonnen aan een hbo-opleiding? Dan ben ik op zoek naar jou!

Voor mijn Masterscriptie Onderwijswetenschappen aan de Universiteit Utrecht, ben ik op zoek naar participanten. Ik onderzoek wat de verschillende redenen zijn die die hbo-studenten afkomstig van het vwo hebben gehad voor hun keuze om hbo te gaan doen.

Je zou me ontzettend helpen als je wilt deelnemen. Het onderzoek gebeurt middels een eenmalig interview. Dit neemt maximaal een uur van je tijd in beslag en vindt plaats op een locatie die we samen afspreken. Daarnaast wordt onder de deelnemers een cadeaukaart ter waarde van 15 euro verloot van een (web)winkel naar keuze!

Als je wilt deelnemen, laat mij dit dan weten via een reactie hieronder of via een persoonlijk bericht.

Ben jij niet degene die ik zoek, maar ken jij wel iemand die aan de eisen voldoet? Laat het me weten!

Alvast bedankt ☺

Groetjes, Sanne

Mail aan docenten:

Beste meneer/mevrouw,

Mijn naam is Sanne de Boer en ik volg momenteel de master Onderwijswetenschappen aan de UU. Voor mijn masterscriptie ben ik op zoek naar een vrij specifieke groep participanten en ik hoop dat u mij hierbij wilt helpen. Ik onderzoek waarom vwo'ers soms de keuze maken een hbo-opleiding te volgen. Het is voor mij interessant te onderzoeken waarom zij qua niveaukeuze de heersende norm doorbroken hebben en mogelijk dat betere begeleiding in het studiekeuzeprocess geboden kan worden indien meer inzicht is in de redenen achter de niveaukeuze.

Ik wil hiervoor graag diepte-interviews (van max. 45 minuten) afnemen bij jongeren die momenteel hbo-student zijn en direct na het vwo zijn begonnen aan de huidige hbo-opleiding (dus zonder eerst een andere studie gedaan te hebben/zonder een tussenjaar gehad te hebben). Ik zoek studenten uit het reguliere studietraject (dus geen versnelde trajecten of speciale vwo-klassen).

Zou u onderstaande wervingsbrief naar de betreffende studenten kunnen doorsturen? Dan kunnen zij zelf contact met mij opnemen indien ze willen deelnemen.

Ik hoop dat u mij wilt helpen.

Indien u vragen heeft kunt u mij dit altijd laten weten.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Vriendelijke groeten,
Sanne de Boer

Brief aan studenten:

Beste student,

Mijn naam is Sanne de Boer en bij deze nodig ik je graag uit om deel te nemen aan het onderzoek dat ik doe voor mijn masterthesis Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. In mijn onderzoek focus ik op de vraag waarom vwo'ers soms de keuze maken een hbo-opleiding te volgen. Het is voor mij interessant te onderzoeken waarom jongeren qua niveaukeuze de heersende norm doorbroken hebben en mogelijk dat betere begeleiding in het studiekeuzeproses geboden kan worden indien meer inzicht is in de redenen achter de niveaukeuze. Het onderzoek vindt plaats door middel van individuele diepte-interviews. Hiervoor zoek ik studenten die:

- Momenteel hbo-student zijn
- Vwo hebben gedaan en hierna direct zijn begonnen aan de huidige hbo-opleiding (dus zonder tussenjaar of een eerdere studie-poging)
- En regulier studietraject volgen (dus geen versnelde opleiding of februari-instroom)

Het interview zal maximaal drie kwartier van je tijd in beslag nemen en vindt plaats op een datum en tijd die we samen afspreken. Als dank voor je deelname maak je daarnaast kans op een cadeaukaart ter waarde van 15 euro van een (web)winkel naar keuze. De prijs zal worden verloot onder de deelnemers.

Voldoe jij aan de eisen en wil je mij helpen in dit onderzoek? Stuur dan een mail naar s.c.deboer2@students.uu.nl of laat het mij per telefoon weten op het nummer 06-11495078 (whatsappen mag ook).

Vriendelijke groeten,
Sanne de Boer

Visitekaartje:

Voor de scriptie van mijn master Onderwijskunde zoek ik deelnemers om diepte-interviews bij af te nemen (ca. 45 minuten).

Ik ben op zoek naar **hbo-studenten** die **vwo** hebben gedaan (geen versneld traject).

Kun je me helpen? Laat het mij weten!

Sanne de Boer

s.c.deboer2@students.uu.nl

06-11495078 (whatsappen mag ook!)

Bijlage C - Topiclijst interview

Interviewfase	Vraag	Doorvraag- vraag
Algemene informatie	1. Wat is je geboortedatum?	
	2. Welke hbo-opleiding volg je?	
	3. In hoeveel jaar heb je het vwo afgerond?	Waarom heb je hier langer/korter dan 6 jaar over gedaan?
	4. Heb je na de basisschool eerst andere niveaus gedaan voordat je aan vwo begon?	Welke niveaus heb je gedaan en hoe lang heb je hierover gedaan?
	5. Heb je het gevoel dat het vwo jou gemakkelijk af ging?	Waarom?
Studiekeuze	6. Wat waren jouw redenen om voor [naam studie] te kiezen?	Zie 'thematische vragen'.
	7. Was dit voor jou een moeilijke keuze?	Waarom?
	8. Is je studiekeuze gebaseerd op de vakken waar je op de middelbare school goed in was?	
	9. Heeft de verhouding jongens/meisjes op de opleiding voor jou een rol gespeeld in je studiekeuze?	Hoe heeft dit voor jou een rol gespeeld?

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

	10. Heeft de verhouding van Nederlandse/niet-Nederlandse studenten op de opleiding voor jou een rol gespeeld in je studiekeuze?	Hoe heeft dit voor jou een rol gespeeld?
	11. Wist je al lang wat je later wilde worden?	Was dit in het gedrag van jou als kind al terug te zien en hoe?
	12. Heb je jouw studiekeuze gemaakt op basis van je hobby's?	Hoe hebben jouw hobby's invloed gehad op jouw studiekeuze?
Niveaukeuze	13. Wat waren jouw redenen om voor een hbo-opleiding te kiezen?	Zie 'thematische vragen'
	14. Was de keuze om hbo te doen voor jouw gevoel de meest logische stap?	Zie 'thematische vragen'
	15. Had je het gevoel dat je beter in staat was succesvolle resultaten te behalen op het hbo dan op het wo?	Waar kwam dit gevoel vandaan?
	16. Zag je er tegenop om een wo-opleiding te doen?	Waarom zag je hier tegenop?
	17. Is het behalen van een vwo-diploma voor jou een teken dat iemand in staat is een wo-opleiding succesvol af te ronden?	Was het behalen van je vwo-diploma voor jou ook een teken dat jij hiertoe in staat was?
	18. Heb je bij het maken van je niveaukeuze rekening gehouden met wat een diploma jou zou kunnen opleveren?	Kwam je tot de conclusie dat het je veel kon opleveren?

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

19. Heb je bij het maken van jouw keuze rekening gehouden met de baankansen op de arbeidsmarkt?	Hoe waren deze baankansen?
20. Is het voor jou belangrijk om later veel te verdienen in jouw vakgebied?	Kun je met een diploma van jouw studie later veel geld verdienen?
21. Heb je het idee dat mensen die een wo-opleiding hebben gevolgd betere banen krijgen dan mensen die een hbo-opleiding hebben gevolgd?	Waarom denk je dat?
22. Hebben je ouders je geholpen bij het maken van een niveaukeuze?	Op welke manier(en) hebben zij jou geholpen?
23. Hebben je ouders je aangeraden om een specifiek niveau te gaan doen?	Heeft dit advies invloed gehad op jouw keuze?
24. Is het niveau wat jouw ouders vroeger hebben gedaan van invloed geweest op de niveaukeuze die jij hebt gemaakt?	Hoe is dit van invloed geweest?
25. Hebben je vrienden je geholpen bij het maken van een niveaukeuze?	Op welke manier(en) hebben zij jou geholpen?
26. Hebben je ouders je aangeraden om een specifiek niveau te gaan doen?	Heeft dit advies invloed gehad op jouw keuze?

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

27. Is de keuze die jouw vrienden maakten voor hun eigen niveaukeuze van invloed geweest op jouw niveaukeuze?	Heb je toen gekozen om hetzelfde niveau te kiezen als je vrienden?
28. Hebben docenten van de middelbare school je geholpen bij het maken van een niveaukeuze?	Op welke manier(en) hebben zij jou geholpen?
29. Hebben deze docenten je aangeraden om een specifiek niveau te gaan doen?	Heeft dit advies invloed gehad op jouw keuze?
30. Heb je op de middelbare school destijds met een decaan of studiekeuzebegeleider gesproken?	Heeft deze persoon jou kunnen helpen? En zo ja, hoe?
31. Zag je jezelf meer rondlopen op een hbo dan op een universiteit?	Waarom?
32. Had je het idee dat hbo meer bij jou paste dan wo?	Waarom?
33. Heb je het gevoel dat het type mensen op het hbo meer bij jou past dan het type mensen op het wo?	Waarom?
34. Heb je de verschillende manieren waarop hbo-onderwijs en wo-	Wat had je gevonden en is dit van invloed

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

onderwijs gegeven wordt onderzocht?

35. Was je op de hoogte van het feit dat het studietempo van wo-opleidingen gemiddeld hoger ligt in vergelijking met hbo-opleidingen?

36. Heb je onderzocht of er van jouw opleiding ook een wo-variant bestaat?

37. Heb je rondom het moment van je studiekeuze zowel open dagen op het hbo als op het wo bezocht?

38. Was je op de hoogte van de verschillen in selectieprocedures tussen hbo en wo opleidingen?

39. Zijn er nog andere factoren van invloed geweest waar we het nog niet over hebben gehad?

geweest op je niveaukeuze?

Heeft dit invloed gehad op jouw niveaukeuze?

Was die er?

Welke open dagen vond je aantrekkelijker?

Heeft dit meegespeeld in jouw niveaukeuze?

Welke factoren waren dit?

Bijlage D – Koppeling tussen de literatuur en de interviewvragen

Onderwerp	Literatuur	Vragen
Verwach- tingen	-Verwachtingen over het succes spelen een belangrijke rol bij de studiekeuze (Eccles & Wigfield, 2002).	15, 16
	-Het gevoel van bekwaamheid speelt een rol in de studiekeuze (Eccles & Wigfield, 2002).	8, 16, 17
	-Jongeren willen het verwachte nut en het rendement van hun opleiding maximaliseren (Breen & Goldthorpe, 1997; Jaeger, 2007).	18, 19, 20
	-De studiekeuze wordt gebaseerd op basis van normatieve verwachtingen en de hiërarchie in de arbeidsmarkt speelt een belangrijke rol (Brunila et al., 2011).	20, 21
	-Er heerst een druk om te voldoen aan de normen op het gebied van sociale klasse, geslacht, seksualiteit en/of etniciteit (Brunila et al., 2011).	9, 10
	-De studiekeuze wordt gemaakt op basis van cognitieve vaardigheden van jongeren (Hastie & Dawes, 2010).	17
Naasten	-De invloed van de ouders kan een rol spelen in de keuzes die jongeren maken (Chapman, 1981).	22, 23, 24
	-De invloed van vrienden kan een rol spelen in de keuzes die jongeren maken (Chapman, 1981).	25, 26, 27
	-De invloed van docenten van de middelbare school kan een rol spelen in de keuzes die jongeren maken (Chapman, 1981).	28, 29, 30
	-Het bezoeken van open dagen kan van invloed zijn op de	37

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

	studiekeuze (Chapman, 1981).	
	-Studiebegeleiders geven het belang aan van het maken van een goede keuze en kunnen sturend zijn (Brunila et al., 2011)	30
Interesses/ Persoonlijk- heid	-Jongeren maken interesse-gebaseerde keuzes (Holmegaard, 2015)	11, 12
	-Wo focust op wetenschappelijk onderzoek doen, waar hbo meer praktisch en beroepsgericht is (Studiekeuze123, z.d.)	34
	-Het studietempo ligt in het wo hoger dan in het hbo (Stuediekeuze123, z.d.).	35
	-Selectieprocedures tussen opleidingen kunnen keuzes beïnvloeden (Tierney, Houang, & Henson, 1979; Chapman, 1981).	38
	-Het persoonlijkheidstype van een individu speelt een rol in de studiekeuze (Woolnough, 1994).	11, 33
	-Een individu moet voor de studiekeuze opnieuw uitvinden wie hij is en hoe hij denkt tot een goede keuze te komen (Ecclestone, 2007; Holmegaard, 2015).	14, 31, 32
	-Er is niet altijd een wo-variant van een opleiding in de gewenste richting (CBS, 2017).	36
	-Iemands levensloop bepaald hoe moeilijk iets lijkt en hoe traditioneel keuzes gemaakt worden (Brunila et al., 2011).	16, 17

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Bijlage E – Opbouw interview

5 minuten (intro en informed consent) → Welkom en nogmaals bedankt voor je deelname.

Het interview ziet er als volgt uit: ik ga je eerst kort een aantal algemene vragen stellen en ik ga je een aantal vragen stellen over jouw tijd op het vwo. Daarna zal ik ingaan op jouw studiekeuze, waarin vragen aan bod zullen komen over hoe jij tot je keuze voor [naam studie] bent gekomen. Als laatste, en dit is het grootste onderdeel, zal ik vragen stellen over jouw niveaukeuze, dus waarom jij voor hbo hebt gekozen.

Je mag in je antwoorden alles noemen wat in je opkomt. Er zijn geen foute antwoorden. Ik wil graag nog benadrukken dat ikzelf geheel neutraal in dit onderzoek sta, wat inhoudt dat ik de keuze voor het hbo niet goed of fout vind. Ik onderzoek enkel jouw redenen om zo een beeld te vormen over het keuzeproces.

Ik begin nu met de algemene vragen en vragen over jouw tijd op het vwo:

5 minuten → Vraag 1 t/m 5

Nu ga ik je wat vragen stellen rondom jouw keuze om [naam studie] te gaan doen.

10 minuten → Vraag 6 t/m 12 (welke passend zijn bij het verhaal van de participant)

We zijn nu bij het laatste en langste onderdeel van het interview aangekomen. Dit betreft vragen rondom jouw keuze om een hbo-opleiding te gaan volgen.

30 minuten → Vraag 13 t/m 39 (welke passend zijn bij het verhaal van de participant)

Dit was het einde van het interview. Zijn er nog dingen die jij graag aan mij kwijt wilt of heb je nog vragen?

Ik wil je hartelijk bedanken voor je komst en je antwoorden. Indien later nog vragen in je opkomen, twijfel dan niet om contact met mij op te nemen.

Beste student,

Je hebt aangegeven te willen deelnemen aan het onderzoek voor mijn masterscriptie van Onderwijswetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Hiervoor mijn dank. Het onderzoek zal gaan over de redenen die leerlingen van het vwo hebben gehad voor hun keuze om een hbo-opleiding te volgen.

Het onderzoek betreft een persoonlijk diepte-interview over de redenen waarom jij jouw keuze hebt gemaakt een hbo-opleiding te volgen. Het doel van het onderzoek is meer grip te krijgen op de keuzeredenen, zodat uitval van studenten kan worden tegengegaan en in de toekomst mogelijk betere begeleiding gegeven kan worden in het keuzeproces door bijvoorbeeld ouders of decanen.

Het onderzoek zal maximaal een uur duren. Als dank voor je tijd en moeite, wordt onder alle deelnemers een cadeaukaart ter waarde van 15 euro verloot van een winkel naar keuze. Indien je wilt deelnemen aan de verloting, dien je onderaan je e-mailadres in te vullen. Deelname aan de verloting is niet verplicht.

Verder is het belangrijk te weten dat je deelname aan dit onderzoek geheel vrijwillig is. Ook heb je het recht te allen tijde te stoppen met je deelname, zonder dat je hiervoor een reden hoeft te geven.

Het interview zal middels een audio-opname opgenomen worden, zodat jouw gegeven antwoorden later kunnen worden geanalyseerd. De interviews zullen niet door anderen dan mijzelf en eventueel mijn begeleidend docent worden beluisterd. Ook zullen jouw antwoorden geanonimiseerd in de verslaglegging terecht komen.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Ik hoop hiermee voldoende informatie te hebben gegeven. Indien je nog vragen hebt, kun je deze altijd stellen.

Vriendelijke groeten,

Sanne de Boer

E-mail adres indien je kans wilt maken op de cadeaukaart:

.....

Naam:.....

Datum:.....

Handtekening voor deelname onderzoek en audio-opname:

.....

Koptekst: KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Bijlage G – Memo's

Algemene tekst aan alle participanten:

Beste [naam participant],

Een tijdje geleden heb je deelgenomen aan het onderzoek van mijn masterscriptie over de hbo keuze van vwo'ers, waarvoor nogmaals hartelijk dank. Graag ontvang ik nog een laatste bevestiging over de informatie die ik uit het interview gehaald heb. Ik heb een onderscheid gemaakt in redenen waarvan ik denk dat voor jou primaire en secundaire redenen zijn geweest. Dit kun je zien als een onderscheid in de hoofdredenen en redenen die daarnaast in minder grote mate ook een rol hebben gespeeld. Kun je alsjeblieft aan mij doorgeven of ik de informatie goed heb begrepen? En kun je tevens aangeven of ik een juiste indeling heb gemaakt tussen de primaire en de secundaire redenen?

Een korte bevestiging is voldoende. Indien er dingen niet kloppen hoor ik dit graag.

Vriendelijke groeten,
Sanne de Boer

Codes gegeven aan de memo's per participant (na enkele kleine aanpassingen door de member-check)

Participanten	Memo's	Codes
Stefan	Primaire redenen: -Je keek naar waar je interesses lagen. Hier kwam je achter door informatiedagen/proefstuderen en de gepassioneerde verhalen van je vader. Er bestond echter geen universitaire variant in deze richting, dus ging je hbo doen. -Andere universitaire studies heb je wel bekeken, maar spraken je qua inhoud minder aan.	-Invloed interesses -Geen wo-versie

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

	<p>Secundaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Je had twijfels over of je de universiteit goed aan zou kunnen, omdat je plannen soms lastig vindt. -Jouw omgeving was verbaasd over jouw keuze voor hbo, maar jouw ouders en docenten ondersteunden je in jouw keuze. 	<ul style="list-style-type: none"> -Gevoel van bekwaamheid -Invloed familie en kennissen -Invloed docenten
Astrid	<p>Primaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Jouw interesse lag bij het lesgeven aan kinderen. De wo-variant van pabo beviel jou niet. <p>Secundaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Door de vele baankansen op de arbeidsmarkt maakt het niet uit of je hbo of wo gedaan hebt. Tevens kijken ze op de arbeidsmarkt toch meer naar hoe je praktisch inzetbaar bent. Je bent bijvoorbeeld meer bruikbaar met een extra bewegingsonderwijs dan met academische pabo. -In de wo-variant ben je meer met onderzoeken bezig, dus mogelijk dat mensen op pedagogisch gebied niet dezelfde feeling met kinderen hebben. -Je ouders hebben je gesteund in keuze. Je decaan en docenten ook. -Op deze school kon je lekker thuis blijven wonen. Ook leek het kleinschalige jou fijn. Iedereen kent elkaar en de leerkrachten en het gebouw is klein. 	<ul style="list-style-type: none"> -Invloed interesses -Geen wo-versie -Verwachte nut/rendement opleiding -Theoretisch vs. praktisch opleiden -Invloed familie en kennissen -Invloed docenten -Reisafstand -Massaal vs. kleinschalig onderwijs
Bram	<p>Primaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Je had een grote interesse in water, maar de praktijk vond je interessanter dan de theorie. Je werd enthousiast door het proefstuderen. Je vond stages ook belangrijk en deze verwachtte je meer te vinden op hbo. -Op wo had je vakken nodig die jij niet in je vakkenpakket had op de middelbare school. <p>Secundaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -De natuurkunde in de wo-versie werkte afschrikwekkend. Je was op de middelbare school ook nooit zo goed in nask. -Onbewust had je toch het gevoel dat je hbo makkelijker kon halen dan wo. -Wo is veel boeken lezen en dat trok jou niet. -Op het wo werk je veel zelfstandig, op het hbo krijg je meer begeleiding. Dat is fijn. Je kunt ook makkelijker hulp vragen omdat je minder op hoeft te kijken naar docenten. 	<ul style="list-style-type: none"> -Invloed interesses -Theoretisch vs. praktisch opleiden -Invloed toelatingseisen -Gevoel van bekwaamheid -Boeken -Begeleiding -Verwachte nut/rendement opleiding -Invloed vrienden, kennissen en klasgenoten

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Dorine	<ul style="list-style-type: none"> -Je was tevreden met startsalarij op hbo-niveau. -Je vrienden gingen ook hbo doen. Je gaf aan dat dit onbewust misschien ook heeft meegespeeld. -Op wo zijn veel studentenverenigingen, die mensen liggen jou niet zo. 	-Leef- en denkwijze
	Primaire redenen:	-Begeleiding
	<ul style="list-style-type: none"> -Hbo is gestructureerder. Je krijgt ook begeleiding. -Je vond aardrijkskunde erg leuk, maar je had niet het juiste vakkenpakket voor wo. 	<ul style="list-style-type: none"> -Invloed interesses -Invloed toelatingseisen
	Secundaire redenen:	-Invloed familie
	<ul style="list-style-type: none"> -Eerst voelde je dat je wo moest doen. Docenten vonden dat logischer en je broers deden het ook. Je ouders, vrienden, mentor en aardrijkskunde-docent stonden echter achter je keuze en dat hielp je. 	-Invloed vrienden/klasgenoten
	<ul style="list-style-type: none"> -Je vond geschiedenis ook leuk, maar veel mensen kiezen hiervoor, dus je had een veel betere baankans voor aardrijkskunde. Daar was je ook goed in op de middelbare school. 	-Invloed docenten
	<ul style="list-style-type: none"> -Dierenarts vond je ook leuk, maar had je ook niet juiste vakkenpakket voor. Daarnaast is het een zware studie. 	<ul style="list-style-type: none"> -Verwachte nut/rendement opleiding
Demi	<ul style="list-style-type: none"> -Je voelde dat je op hbo succesvoller zou zijn dan op wo. 	-Invloed cognitieve capaciteiten
	<ul style="list-style-type: none"> -Het studietempo lag lager op hbo en dat vond je fijn. 	-Gevoel van bekwaamheid
	<ul style="list-style-type: none"> -Op het hbo maak je reizen, op het wo niet. 	-Invloed studietempo
	Primaire redenen:	-Opbouw opleiding
	<ul style="list-style-type: none"> -Je was klaar met de boeken. Nadat je voor vwo gezakt was, was je gewoon klaar met leren. Anderen mensen van 6vwo hielden voor jou gevoel ook meer van studeren dan jij. 	-Boeken
	<ul style="list-style-type: none"> -Je wilde stage lopen en de praktijk zien. Praktijkgerichte projecten trokken jou. 	-Invloed type persoonlijkheid
	<ul style="list-style-type: none"> -Je had alleen in Rotterdam gekeken vanwege de afstand en het reizen met het OV. Je had wel wo-studies op het Erasmus bekeken, maar die spraken je niet aan. 	-Theoretisch vs. praktisch opleiden
<ul style="list-style-type: none"> -Achteraf geef je aan dat je je niet goed had georiënteerd. Je was nog jong en speels en kreeg slechte begeleiding vanuit school wat onwetendheid opleverde. 	-Reisafstand	
<ul style="list-style-type: none"> -De opleiding was heel breed en dat trok jouw interesse. 	-Invloed interesses	
Secundaire redenen:	-Invloed toelatingseisen	
<ul style="list-style-type: none"> -Richtingen in zorg waren uitgesloten wegens jouw vakkenpakket en richtingen in economie had 	-Invloed cognitieve capaciteiten	

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

	<p>je voor jezelf uitgesloten omdat je daar niet goed in was. Voor deze opleiding waren geen eisen voor specifieke vakken.</p> <p>-Je koos een brede studie, zodat je alsnog veel kanten op kon.</p> <p>-Je ouders stonden achter je keuze (al twijfelde je moeder eerst een beetje of het niet zonde was).</p> <p>-Je startsalaris voor deze hbo was prima en baankansen waren goed volgens de website.</p>	<p>-Invloed familie en kennissen</p> <p>-Verwachte nut/rendement opleiding</p>
Eva	<p>Primaire redenen:</p> <p>-Je was niet door de selectie van geneeskunde gekomen. Verpleegkunde was je plan b, want je interesse lag bij de gezondheidszorg.</p> <p>-Andere wo-studies hadden weinig praktijk (met patiënten) en richtten zich veel op onderzoek.</p> <p>-Je had altijd nog doorgroeimogelijkheden door alsnog geneeskunde te doen of je te specialiseren.</p> <p>Secundaire redenen:</p> <p>-Je ouders stonden achter je keuze.</p> <p>-Je omgeving was verbaasd over je keuze en je mentor was het er zelfs helemaal niet mee eens. Je decaan hielp je echter wel en stond achter je keuze.</p> <p>-Deze opleiding was enigszins in de buurt van je woonplaats en dat vond je fijn.</p> <p>-Door jouw eigen ziekenhuiservaringen trokken de beroepen van arts en verpleegkundige jou. Je ging ook dagjes meelopen.</p>	<p>-Invloed toelatingseisen</p> <p>-Invloed interesses</p> <p>-Theoretisch vs. praktisch opleiden</p> <p>-Doorgroeimogelijkheden</p> <p>-Invloed familie en kennissen</p> <p>-Invloed docenten</p> <p>-Reisafstand</p> <p>-Invloed van levensloop</p>
Floris	<p>Primaire redenen:</p> <p>- Je vond hbo is effectiever omdat je meer stage-uren zou maken.</p> <p>-Wo was te theoretisch en had te weinig toepassing.</p> <p>-Op hbo was ook meer interactie in de klas en ging je meer met elkaar in gesprek over de stof. Tevens werden er methoden als flipping the classroom gebruikt en dat trok jou.</p> <p>-Dit diploma is geschikt voor het beroep dat je voor ogen hebt. Bovendien had je met deze hbo-opleiding een hoge baangarantie door het lerarentekort.</p> <p>-Je hebt al lang grote interesse in scheikunde en bent er goed in, maar het trok jou ook om je verder te verdiepen in onderdelen waar je nog minder goed in was (reflecteren etc.). Je zou toch je eigen uitdagingen wel kunnen creëren op het gebied van scheikunde.</p> <p>Secundaire redenen:</p>	<p>-Verwachte nut/rendement opleiding</p> <p>-Theoretisch vs. praktisch opleiden</p> <p>-Opbouw opleiding</p> <p>-Invloed cognitieve capaciteiten</p> <p>-Invloed interesses</p> <p>-Invloed type persoonlijkheid</p>

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Harrold	<p>-Je kon je talent voor scheikunde combineren met je geduld en het feit dat je goed kan uitleggen.</p> <p>-De ervaring vanuit je bijbaan was positief en trok je om dit als beroep te gaan doen.</p> <p>-Voor jouw gevoel kennen docenten en medestudenten je op het hbo beter.</p> <p>Primaire redenen:</p> <p>-Je voelde dat de universiteit vooral voor slimme mensen was en je had niet het idee dat jij hier slim genoeg voor zou zijn.</p> <p>-Je vind hbo meer praktisch: je wordt direct opgeleid voor een beroep. Op wo was het meer verdieping.</p> <p>-Je moeder kwam met facility management als optie en dat bleek je leuk te vinden.</p> <p>-Het wo was veel stof en veel leren. Je wilde niet in de boeken.</p> <p>Secundaire redenen:</p> <p>-Je zit op hbo nog steeds in klassen en daardoor is er een betere verhouding met docenten en medestudenten. Op het wo ben je meer een nummertje.</p> <p>-Je had het gevoel dat je op het hbo betere resultaten kon behalen dan op het wo. Het studietempo was ook wat rustiger op hbo.</p> <p>-De kansen op de arbeidsmarkt waren goed voor facilitair manager.</p> <p>-Het voelde apart om de norm te doorbreken door van vwo naar hbo te gaan. Sommige mensen waren verbaasd, maar je ouders, vrienden, mentor en decaan stonden achter je keuze en dat hielp. Best veel anderen van jouw jaar op de middelbare school gingen ook van vwo naar hbo.</p>	<p>-Invloed van levensloop</p> <p>-Massaal vs. kleinschalig onderwijs</p> <p>-Gevoel van bekwaamheid</p> <p>-Theoretisch vs. praktisch opleiden</p> <p>-Invloed familie en kennissen</p> <p>-Invloed interesses</p> <p>-Boeken</p> <p>-Massaal vs. kleinschalig onderwijs</p> <p>-Invloed studietempo</p> <p>-Verwachte nut/rendement opleiding</p> <p>-Invloed docenten</p> <p>-Invloed vrienden/klasgenoten</p>
Levi	<p>Primaire redenen:</p> <p>-De TU had aangegeven dat je beter zevens kon staan voor wiskunde en natuurkunde. Jij stond hiervoor zessen.</p> <p>-Je ouders en jij twijfelden of jouw wiskunde en natuurkunde wel goed genoeg waren. Daarnaast, als je eerste jaar op TU fout gaat mag je je vijf jaar niet inschrijven. Je vond de hbo-optie veiliger.</p> <p>-Je doet met deze hbo nog steeds de richting die je eigenlijk op wilde met de TU, want natuurkunde vond jij erg leuk.</p> <p>- Wat aantrok was dat het makkelijker was en dat je wist dat je dit sowieso kon halen. Je wist dat je altijd nog mogelijkheden had om naar wo te gaan.</p>	<p>-Invloed toelatingseisen</p> <p>-Invloed familie en kennissen</p> <p>-Gevoel van bekwaamheid</p> <p>-Invloed interesses</p> <p>-Doorgroeimogelijkheden</p>

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

	<p>Secundaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je vond geschiedenis ook interessant, maar koos dit niet vanwege mogelijk minder goede baankansen als geschiedenisdocent. Bij civiele techniek kan je makkelijk een goede baan vinden en veel geld verdienen. -Het studietempo lag lager op hbo en dat trok jou. 	<ul style="list-style-type: none"> -Verwachte nut/rendement opleiding -Invloed studietempo
Marco	<p>Primaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Je wilde graag doen wat je leuk vond en deze studie was toevallig hbo. -Je had nog wel andere wo-studies bekeken, maar deze spraken je minder aan. -Je had geen zin meer om in de boeken te zitten. <p>Secundaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Veel mensen vonden het onlogisch dat je hbo ging doen en je vroeg jezelf soms ook af of het niet zonde was, maar je moeder stond achter je keuze en dat hielp je erg. -De baankansen waren goed met deze opleiding. -Je wilde liever praktijkgericht aan de slag. -De wo-versie leek jouw minder leuk, maar was ook in Utrecht en dus lang reizen vanaf jouw woonplaats. 	<ul style="list-style-type: none"> -Invloed interesses -Geen wo-versie -Boeken -Invloed familie en kennissen -Verwachte nut/rendement opleiding -Theoretisch vs. praktisch opleiden -Reisafstand
Marcel	<p>Primaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Je had een brede horizon aan opties zowel op hbo als wo. Je neigde richting hbo, want je had een voorkeur voor de praktijk. Aan leren en boeken lezen had je een hekel. -Deze studie interesseerde jou door jouw interesse in water en de opleiding bleek hbo te zijn. Er bleek ook geen vergelijkbare wo te zijn. -Hbo was voor jou niet slechter of lager, het was gewoon wat praktischer. <p>Secundaire redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Je vond geschiedenis ook leuk, maar je zag hier niet veel toekomst in. -Veel mensen van de middelbare school begrepen je keuze niet en pushten je richting wo, maar je ouders en je tutor ondersteunde jouw keuze en dat hielp. -Het hebben van veel geld en status vond jij niet zo belangrijk dus daar besteedde je niet veel aandacht aan. 	<ul style="list-style-type: none"> -Theoretisch vs. praktisch opleiden -Boeken -Invloed interesses -Geen wo-versie -Verwachte nut/rendement opleiding -Invloed familie en kennissen -Invloed docenten -Invloed toelatingseisen -Massaal vs. kleinschalig

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

	-Je had geen natuurkunde en dat had je nodig voor de wo-versie die het meeste op watermanagement leek. Je wilde geen bijscholingscursus volgen.	onderwijs
	-Het hbo leek je kleinschaliger en meer in klasvorm. Dit leek qua onderwijs een soort voortzetting van de middelbare school.	
	-Hbo leek jou meer persoonlijk dan wanneer op het wo een leraar voor een grote collegezaal iets uitlegt.	
Pleun	Primaire redenen:	-Invloed toelatingseisen
	-Je wilde eigenlijk geneeskunde doen, maar door een miscommunicatie met de decaan had je hier nu niet het juiste vakkenpakket voor. Je wilde geen natuurkunde inhalen, want je wilde je focussen op je eindexamens.	-Invloed van levensloop
	-Je was geïnteresseerd in zorg en het menselijk lichaam en door de open dag werd je enthousiast.	-Invloed interesses
	-Hbo is praktijkgericht en dat past bij je, want je bent sociaal. Wo zag jij als veel discipline en strijden.	-Invloed type persoonlijkheid
	Secundaire redenen:	-Theoretisch vs. praktisch opleiden
	-De doorgroeimogelijkheden na verpleegkunde zijn heel breed en je kunt altijd nog natuurkunde inhalen en geneeskunde gaan doen.	-Doorgroeimogelijkheden
	-Rustiger aan doen leek je wel fijn. Je bent ook niet zo goed in plannen en je doet ook veel dingen buiten school.	-Invloed studietempo
	-Veel leerlingen waren verbaasd over je keuze en je vond het eerst ook vervelend dat vriendinnen van de havo nu al een jaar hoger zaten, maar je moeder en mentor ondersteunden je in je keuze en dat hielp je. Daarnaast lieten ervaringen van je vader en de vriendin van je moeder (met wie je had meegelopen) je ook zien dat het wel goed zou komen met hbo.	-Invloed docenten
	-Je had wel andere wo-studies bekeken, maar dat was het niet voor jou. Bovendien had je ook hiervoor niet het juiste vakkenpakket.	-Invloed familie en kennissen
		-Invloed vrienden/klasgenoten
Rochelle	Primaire redenen:	-Gevoel van bekwaamheid
	-Je was bang dat je het vwo niet zou halen en dan niet naar wo zou kunnen. Daarom koos je voor een veiligere optie die daardoor ook minder stress met zich meebracht. Verpleegkunde was nog steeds in de richting van jouw interesses, want je was erg geïnteresseerd in het menselijk lichaam.	-Invloed interesses
		-Invloed van levensloop
		-Invloed studietempo

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

	<p>Je had wel andere wo-studies bezocht, maar je interesse lag daar minder.</p> <p>-Je had behoefte aan wat meer rust na een druk jaar. Het studietempo ligt bij hbo lager en dat trok je wel.</p> <p>-Je kon met je keuze voor verpleegkunde altijd nog geneeskunde in Amsterdam proberen.</p> <p>Secundaire redenen:</p> <p>-Leerlingen en vrienden vonden de keuze voor hbo onlogisch, maar je ouders stonden achter je keuze en dat hielp je.</p> <p>-Je had geen tijd om te leren voor selectieprocedure en de selectie voor verpleegkunde was veel minder werk.</p> <p>-Op de achtergrond speelde wel mee dat er heel veel verpleegkundigen nodig zijn op het moment.</p> <p>-Voor geneeskunde had je meteen uit huis moeten gaan, want dat wilde je in Amsterdam doen. Dat was ook wel wat veel geweest. Met verpleegkunde kon je nog lekker even thuis blijven wonen.</p>	<p>-Doorgroeimogelijkheden</p> <p>-Invloed familie en kennissen</p> <p>-Invloed toelatingseisen</p> <p>-Verwachte nut/rendement opleiding</p> <p>-Reisafstand</p>
Tom	<p>Primaire redenen:</p> <p>-Je was opgegroeid met techniek en had er ook interesse in. Familie, vrienden en bedrijven in de techniek gaven aan dat een hbo-diploma in de technische sector vaak handiger is dan een wo-diploma. Je kunt gelijk aan het werk. Verschil tussen hbo- en wo-diploma civiele techniek is in het werkveld niet zo zichtbaar (tenzij je echt onderzoek wilt doen).</p> <p>-Je wilde beroepsgericht onderwijs, want je wilde toch niet in de onderzoekende richting. De opdrachten in het werkveld spraken jou aan. Je wilde je meer verdiepen in het gebruik van theorieën dan waar theorieën vandaan kwamen.</p> <p>Secundaire redenen:</p> <p>-De vraag naar scheepsbouwkundigen verdwijnt in Nederland, terwijl in civiel juist wel veel werk te vinden is.</p> <p>-Met de hbo kon je aan het einde duaal studeren, dan kun je ook al verdienen en ervaring opdoen. Op de TU had je dat niet. Bovendien kan je na hbo altijd nog naar wo.</p> <p>-Je omgeving was verbaasd over je keuze. Leraren en leerlingen zeiden 'je bent gek'. De druk van buitenaf voelde je, maar je vader ondersteunde je omdat hij dezelfde keuze had gemaakt vroeger.</p>	<p>-Invloed van levensloop</p> <p>-Invloed interesses</p> <p>-Invloed familie en kennissen</p> <p>-Invloed vrienden/klasgenoten</p> <p>-Verwachte nut/rendement opleiding</p> <p>-Theoretisch vs. praktisch opleiden</p> <p>-Opbouw opleiding</p> <p>-Doorgroeimogelijkheden</p> <p>-Massaal vs. kleinschalig onderwijs</p>

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Vincent	<p>-Je houdt niet zo van tussen veel mensen zitten, dus in een klein klasje leek je wel fijn.</p> <p>-Je zus studeert ook aan de Hogeschool Rotterdam, daardoor kreeg je een beeld, met name over de hoeveelheid groepswork. Op wo leek dat veel minder te zijn, maar je vond het belangrijk om in groepjes te werken, want dat moet je in het arbeidsveld ook.</p> <p>Primaire redenen:</p> <p>-Je kon geen mariniers doen door je operatie. Je wilde geen tussenjaar nemen om alsnog de mariniers te doen.</p> <p>-De mariniersopleiding gaf te weinig zekerheid en zekerheid over geld. Er was ook een strenge selectie en jij wilde zekerheid.</p> <p>-Je vader heeft een eigen bedrijf in de makelaarswereld. Zijn verhalen vond je interessant. Je wilde dit beroep ook gaan doen, dus je bent een studie gaan zoeken waarmee je dit kon worden. Dit bleek toevallig hbo te zijn (of via wo, maar dan met een grote omweg).</p> <p>-Met de hbo verdien je meer of even veel als met de wo in deze richting.</p> <p>Secundaire redenen:</p> <p>-Je had bij technische opleidingen gekeken, maar daar was je minder enthousiast over. Je had ook bij je broer gezien dat je veel thuis op de computer moest werken en strikte deadlines had. Hbo was iets praktischer, iets vrijer werken.</p> <p>-Studeren is niet jouw ding. Met hbo kon je wat rustiger aan op school zitten.</p> <p>-Sommige medestudenten en docenten vonden je keuze raar, maar je persoonlijke omgeving begreep het goed. Je ouders ondersteunden je keuze en met name je vader vond dit een goede opleiding. Ook vanuit school werd je goed begeleid en stond je docent achter je keuze. Je was goed in economie.</p> <p>-Het leek je prettig om in projecten te werken. Je vond het praktische en de stages interessant. Je zou hierdoor ook minder thuis hoeven bestuderen.</p>	<p>-Invloed levensloop</p> <p>-Invloed toelatingseisen</p> <p>-Verwachte nut/rendement opleiding</p> <p>-Invloed familie en kennissen</p> <p>-Invloed interesses</p> <p>-Geen wo-versie</p> <p>-Invloed type persoonlijkheid</p> <p>-Theoretisch vs. praktisch opleiden</p> <p>-Invloed studietempo</p> <p>-Invloed docenten</p> <p>-Invloed cognitieve capaciteiten</p> <p>-Opbouw opleiding</p>
---------	---	--

Bijlage H – Totstandkoming van de codeboom

Op basis van de literatuur was, voorafgaand aan de afname van de interviews, onderstaande codeboom opgesteld.

Aanvankelijke codeboom

Hoofdcodes	Subcodes
Eigen verwachtingen	Verwachtingen over succes
	Gevoel van bekwaamheid
	Verwachte nut/rendement opleiding
	Invloed cognitieve vaardigheden
Normatieve verwachtingen	Norm sociale klasse
	Norm geslacht/seksualiteit
	Norm etniciteit
Naasten	Invloed van ouders
	Invloed van vrienden
	Invloed van docenten
	Invloed van studiekeuzebegeleider/decaan
	Invloed open dagen/meeloopdagen
Interesses/persoonlijkheid	Invloed van interesses
	Invloed type persoonlijkheid
	Theoretisch vs. praktisch opleiden
	Invloed selectieprocedures
	Invloed studietempo
	Wo-versie opleiding
	Invloed van levensloop

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

In eerste instantie zijn labels aan betekenisvolle stukken uit de interviews gekoppeld, welke nog zoveel mogelijk in de door de participant gebruikte woorden waren weergegeven. Vervolgens is de codeboom gebruikt om de labels te coderen. Er zijn tevens nieuwe codes toegevoegd voor nieuw gevonden redenen voor de hbo-keuze. Ook is na het coderen besloten op enkele plekken de codeboom te wijzigen, door middel van het samenvoegen, verwijderen of toevoegen van codes. De volgende stappen zijn gezet voor de totstandkoming van een nieuwe codeboom:

-De codes 'verwachtingen over succes' en 'gevoel van bekwaamheid' bleken moeilijk van elkaar te onderscheiden. Veel labels waren met beide codes gecodeerd. Daarom is besloten de codes samen te voegen tot enkel 'gevoel van bekwaamheid'.

-'Norm geslacht/seksualiteit' en 'norm etniciteit' bleken na het coderen niet voor te komen en zijn om deze reden uit de codeboom verwijderd. 'Norm sociale klasse' bleef over en is om deze reden gewijzigd in 'normatieve verwachtingen' en geplaatst onder de hoofdcode 'naasten'.

-Als nieuw gevonden keuzeredenen voor hbo, werden 'toelatingseisen', 'doorgroeimogelijkheden' en 'reisafstand' genoemd, waarvan ook codes gemaakt zijn. Om deze reden is de hoofdcode 'praktische invloeden' toegevoegd, waaronder deze codes zijn geplaatst.

-'Verwachte nut/rendement opleiding' bleek na het toevoegen van 'praktische invloeden' logischer onder deze hoofdcode te staan en is om deze reden verplaatst.

-'Invloed van docenten' en 'invloed van studiekeuzebegeleider/decaan' zijn samengevoegd tot 'invloed docenten', aangezien uit interviews bleek dat participanten niet veel onderscheid maakten in welke persoon vanuit de middelbare school de begeleiding aanbood.

-'Invloed van ouders' is gewijzigd naar 'invloed familie en kennissen', aangezien

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

participanten naast invloed van ouders ook regelmatig spraken over invloed van bijvoorbeeld broers/zussen of andere bekenden.

-De code 'invloed selectieprocedures' is gewijzigd in 'invloed toelatingseisen' aangezien uit de interviews bleek dat participanten niet alleen over selectieprocedures spraken, maar ook over toelatingseisen met betrekking tot bepaalde profielen of vakken. Ook deze code is verplaatst naar de nieuw toegevoegde hoofdcode 'praktische invloeden', aangezien deze hier logischer te plaatsen is.

De nieuwe codeboom is tevens gebruikt om de primaire en secundaire redenen uit de memo's (zie Bijlage G) in te verwerken en kwam er als volgt uit te zien:

Hoofdcodes	Subcodes	Primaire redenen	Secundaire redenen
Interesses/persoonlijkheid	Invloed interesses	15	0
	Invloed type persoonlijkheid	2	1
	Theoretisch vs. praktisch opleiden	8	3
	Geen wo-versie	5	0
	Invloed studietempo	1	5
	Invloed van levensloop	2	4
	Beeldvorming hbo en wo	Begeleiding	1
Boeken		4	1
Leef- en denkwijze hbo'ers en wo'ers		0	1
Massaal vs. kleinschalig onderwijs		0	5
Opbouw opleiding		1	3
Eigen verwachtingen	Gevoel van bekwaamheid	3	3
	Invloed cognitieve capaciteiten	1	3

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Naasten	Invloed familie en kennissen	4	8
	Invloed docenten	0	8
	Invloed vrienden/klasgenoten	1	4
	Normatieve verwachtingen	7	4
Praktische invloeden	Invloed toelatingseisen	6	3
	Verwachte nut/rendement opleiding	3	9
	Doorgroeimogelijkheden	3	2
	Reisafstand	1	4

Noot. ‘Normatieve verwachtingen’ is niet verwerkt in de member-checks omdat dit niet heeft bijgedragen aan het kiezen voor hbo. De aantallen zijn direct op de transcripten gebaseerd.

Deze codeboom is enkel gebruikt om uitspraken te kunnen doen in de resultatensectie. Echter is de codeboom van grote omvang, wat de ten nadele werkte van de overzichtelijkheid en begrijpelijkheid van de codeboom. Om deze reden is gekozen de codeboom te vereenvoudigen. In deze definitieve codeboom is gekozen om enkel hoofdcodes te noemen en opvallende resultaten in de subcodes in de tekst toe te lichten (zie Resultaten). Van de definitieve codeboom is tevens onderstaande overzichtstabel gemaakt met definities en voorbeelden.

Koptekst: KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Hoofdcode	Omschrijving hoofdcode	Voorbeeldcitaten
Interesses/persoonlijkheid	Participanten hebben gekeken naar hoe hun interesses wel of niet aansloten bij bepaalde opleidingen en niveaus. Ook hielden zij rekening met hun persoonlijke eigenschappen en voorkeuren (bijv. voor het studietempo) en onderzochten hoe deze passen binnen opleidingen en niveaus.	<p><i>“Ik ben niet zo heel goed in plannen zeg maar, dus misschien was een universitaire studie in eerste instantie nog wat teveel geweest.”</i> (Stefan)</p> <p><i>“...en gewoon de manier van onderwijs. Dat het bij het hbo meer praktisch is en met de werkelijkheid van nu te maken heeft.”</i> (Marcel)</p> <p><i>“Nou ja, de voornaamste reden was dat deze studie niet op wo wordt gegeven.”</i> (Stefan)</p>
Eigen verwachtingen	Studenten keken hoe succesvol zij zichzelf achtten te zijn op hbo en wo, soms op basis van waar zij wel en niet goed in waren op de middelbare school.	<p><i>“Omdat ik gewoon al heel snel het idee had van, ja, ‘dat is niks voor mij en daar ben ik niet slim genoeg voor’.”</i> (Harrold)</p> <p><i>“Ik was wel heel goed in economie dus dat kwam goed uit.”</i> (Vincent)</p>
Beeldvorming hbo en wo	Participanten hadden bepaalde beelden gevormd over hbo- en wo-onderwijs. Te denken valt aan de hoeveelheid lees- en leerwerk en de mate waarin zij contact zouden hebben met andere studenten.	<p><i>“...en dat je echt alles zelf moet doen en dat je niet heel veel begeleiding hebt en. Ja, daar voel ik me dan toch prettiger bij, bij een hbo. Dat je toch iets meer ondersteuning hebt.”</i> (Bram)</p> <p><i>“Meer omdat ik eigenlijk, ik had niet zo heel veel zin meer om constant met boeken bezig te zijn. Op vwo was het constant in de boeken en daar had ik niet zo veel zin meer in.”</i> (Marco)</p> <p><i>“...in een klaslokaal zitten veel fijner vind dan zeg maar een nummertje zijn in een collegezaal die echt vooraan naar zo’n docent loopt te luisteren.”</i> (Harrold)</p>
Naasten	Door gesprekken met anderen hadden participanten bepaalde inzichten of voorbeelden gekregen en ervoeren zij wel of geen ondersteuning om bepaalde keuzes te maken. De naasten betroffen onder andere familieleden, docenten en klasgenoten, maar ook naasten in het algemeen gaven bepaalde normatieve	<p><i>“Nou, ze hebben wel met me meegedacht en zij, ja, zij waren er ook wel voor dat ik in ieder geval nu met verpleegkunde zou gaan beginnen en dat dat wel voor mij het beste zou zijn. Dat dachten zij ook.”</i> (Rochelle)</p> <p><i>“Eh ja, op zich wel, want ik ging wel met twee vriendinnetjes ook vwo doen en zij zijn wel allebei naar de universiteit gegaan. En zij zeiden wel van ‘ja, je hebt het niet voor niets gedaan’, dus zij waren wel meer van ‘waarom ga je nu niet aan de universiteit beginnen?’”</i> (Rochelle)</p> <p><i>“Voor een lange tijd voelde ik wel dat ik daarvoor moest kiezen.”</i> (Dorine)</p>

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Praktische invloeden	<p>verwachtingen.</p> <p>Bepaalde praktische zaken hebben tot inzichten geleid. Dit ging veelal om zaken als toelatingseisen, doorgroeimogelijkheden en baankansen, welke invloed hebben gehad op de niveaukeuze van de participanten.</p>	<p><i>“Nee, omdat ik geen natuurkunde had, dus ik mocht me niet aanmelden.” (Pleun)</i></p> <p><i>“Anders, als het daar te makkelijk gaat ofzo, dan ga ik naar de TU.” (Levi)</i></p> <p><i>“Mijn vader zit in de scheepsbouw, daar heb ik ook nog veel naar gekeken, van ‘zou dat niet leuk zijn?’. Maar eigenlijk omdat veel van de grotere werven die verdwijnen uit Nederland en daarmee ook de vraag van, naar scheepsbouwkundigen. En ja, civiel dat zit nog wel erg veel in Nederland juist. En ja, daardoor heb ik gekozen voor civiel in plaats van scheepsvaart.” (Tom)</i></p>
----------------------	--	---

Bijlage I – FETC-formulier**APPLICATION FORM FOR THE ASSESSMENT OF A RESEARCH PROTOCOL BY THE FACULTY ETHICS REVIEW BOARD (FERB) OF THE FACULTY OF SOCIAL AND BEHAVIOURAL SCIENCES****General guidelines for the use of this form**

1. This form can be used for a single research project or a series of related studies (hereinafter referred to as: "research programme"). Researchers are encouraged to apply for the assessment of a research programme if their proposal covers multiple studies with related content, identical procedures (methods and instruments) and contains informed consent forms and participant information, with a similar population. For studies by students, the FERB recommends submitting, in advance, a research programme under which protocol multiple student projects can be conducted so that their execution will not be delayed by the review procedure. The application of such a research programme must include a proper description by the researcher(s) of the programme as a whole in terms of the maximum burden on the participants (e.g. maximum duration, strain/efforts, types of stimuli, strength and frequency, etc.). If it is impossible to describe all the studies within the research programme, it should, in any case, include a description of the most invasive study known so far.
2. Solely the first responsible senior researcher(s) (from post-doctoral level onwards) may submit a protocol.
3. Any approval by the FERB is valid for 5 years or until the information to be provided in the application form below is modified to such an extent that the study becomes more invasive. For a research programme, the term of validity is 2 years and any extension is subject to approval. The researcher(s) and staff below commit themselves to treating the participants in accordance with the principles of the Declaration of Helsinki and the Dutch Code of Conduct for Scientific Practices as determined by the VSNU Association of Universities in the Netherlands (which can both be downloaded from the FERB site on the Intranet¹) and guarantee that the participants (whether decisionally competent or incompetent and/or in a dependent relationship vis-a-vis the researcher or not) may at all times terminate their participation without any further consequences.
4. The researcher(s) commit themselves to maximising the quality of the study, the statistical analysis and the reports, and to respect the specific regulations and legislation pertaining to the specific methods.
5. The procedure will run more smoothly if the FERB receives all the relevant documents, such as questionnaires and other measurement instruments as well as literature and other sources on studies using similar methods which were found to be ethically acceptable and that testify to the fact that this procedure has no harmful consequences. Examples of studies where the latter will always be an issue are studies into bullying behaviour, sexuality, and parent-child relationships. The FERB asks the researcher(s) to be as specific as possible when they answer the relevant questions while limiting their answers to 500 words maximum per question. It is helpful to the FERB if the answers are brief and to the point.
6. **Our FAQ document that can be accessed through the Intranet provides background information with regards to any questions.**
7. The researcher(s) declare to have described the study truthfully and with a particular focus on its ethical aspects.

¹ See: <https://intranet.uu.nl/facultaire-ethische-toetsingscommissie-fetc>

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

Signed for approval²:

Date:

A. GENERAL INFORMATION/PERSONAL DETAILS

1.

a. a. Name(s), position(s) and department(s) of the responsible researcher(s):

Jonne Vulperhorst, PhD Student UU, Education

Larike Bronkhorst, Doctor and assistant professor UU, Education

b. Name(s), position(s) and department(s) of the executive researcher(s):

Sanne de Boer (5520207), MSc Student UU, Education

2. Title of the study or research programme - Does it concern a single study or a research programme? Does it concern a study for the final thesis in a bachelor's or master's degree course?:

Educational Sciences, final master thesis

3. Type of study (with a brief rationale):

- experimental

- observational

- otherwise: **explorative with interviews**

4. Grant provider: **X**

5. Intended start and end date for the study:

Start: 4 February 2019, End: 11 June 2019

6. Research area/discipline:

Boundary crossing

7. For some (larger) projects it is advisable to appoint an independent contact or expert whom participants can contact in case of questions and/or complaints. Has an independent expert been

² The senior researcher (holding at least a doctoral degree) should sign here.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

appointed for this study?³:

No

8. Does the study concern a multi-centre project, e.g. in collaboration with other universities, a GGZ mental health care institution, a university medical centre? Where exactly will the study be conducted? By which institute(s) are the executive researcher(s) employed?:

No

9. Is the study related to a prior research project that has been assessed by a recognised Medical Ethics Review Board (MERB) or FERB?

No

If so, which? Please state the file number:

B. SUMMARY OF THE BACKGROUND AND METHODS

Background

1. What is the study's theoretical and practical relevance? (500 words max.):

Theoretical relevance:

Almost three-quarters of the vwo-students choose for a wo-study after graduating. Still 8,6 per cent of the vwo-students make their choice for an hbo-student (CBS, 2017). The questions arises what their reasons were for this choice.

First it is important to know how students make their study choice at all. Several reasons are known for the study choice youngsters make. Sometimes this is because of normative reasons (Brunila et al., 2011), sometimes it is based on interests (Holmegaard, 2015), sometimes it is based on influences of important others (Chapman, 1981), but more reasons and combinations of reasons can have influences. Lots of the reasons youngsters use for their study choice, are also used for the choice of level. However, there is no overview of what the reasons are. No specific research has been done in this field. There is a big chance there are more reasons for young people that are still unknown. This research is also relevant, because various literature resources about study choice are dated. Perhaps new reasons have arisen in the present time.

Practical relevance:

Young people switching from education are a big problem. It costs a lot of money for the government, because students become long-term students. It would be nice for students if they make the right choice in one go, and it will make them happier if they are on the right place. If we

³ This contact may, in principle, also be a researcher (within the same department, or not) who is able to respond to the question or complaint in detail. Independent is to say: not involved in the study themselves. The FERB upholds that an independent contact is not obligatory, but will be necessary when the study is more invasive.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

know the different reasons, good or bad, better guidance by parents and schools in the choice process will be possible.

2. What is the study's objective/central question?:

What were the reasons for first year hbo-students from vwo, to prefer for hbo-education over wo-education?

(Wat waren voor eerstejaars hbo-studenten afkomstig van het vwo de redenen om een hbo-opleiding te kiezen boven een wo-opleiding?)

3. What are the hypothesis/hypotheses and expectation(s)?:

The study is explorative, so no hypotheses are made. I expect some of the reasons I found in literature will be given as reasons for the choice to study hbo, but also new reasons will be mentioned.

Design/procedure/invasiveness

4. What is the study's design and procedure? (500 words max.):

Design and procedure

The qualitative research is descriptive and explorative. It will be done based on semi-structured depth interviews.

First, a pilot will be done to make the interview more valid. Second, an abductive content analysis will be done: existing data and facts will be verified (or not) and the existing data will be expanded.

The interviews will be transcribed. The transcripts will be coded. Afterwards, axial codes will be made. Based on the codes, a conclusion will be made with examples of given answers to substantiate the conclusion.

5.

a. Which measurement instruments, stimuli and/or manipulations will be used?⁴:

A semi-structures interview will be done based on a topic-list. An example of an interview-question is: Was the choice for hbo the most logical step for you? (Was de keuze om hbo te doen voor jouw gevoel de meest logische stap?)

⁴ Examples: invasive questionnaires; interviews; physical/psychological examination, inducing stress, pressure to overstep important standards and values; inducing false memories; exposure to aversive materials like a unpleasant film, video clip, photos or electrical stimulus; long-term of very frequent questioning; ambulatory measurements, participation in an intervention, evoking unpleasant psychological or physical symptoms in an experiment, denial, diet, blood sampling, fMRI, TMS, ECG, administering stimuli, showing pictures, etc. In case of the use of a device (apparatus) or administration of a substance, please enclose the CE marking brochure for the relevant apparatus or substance, if possible.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

- b. What does the study's burden on the participants comprise in terms of time, frequency and strain/efforts?:

It will cost participants a maximum of one hour of their time for the interview. The frequency is only once. It will not burden physical strains, only some memories must be retrieved.

- c. Will the participants be subjected to interventions or a certain manner of conduct that cannot be considered as part of a normal lifestyle?:

No

- d. Will unobtrusive methods be used (e.g. data collection of uninformed subjects by means of observations or video recordings)?:

No, participants sign in the informed consent for a sound recording.

- e. Will the study involve any deception? If so, will there be an adequate debriefing and will the deception hold any potential risks?:

No

6. Will the participants be tested beforehand as to their health condition or according to certain disorders? Are there any inclusion and/or exclusion criteria or specific conditions to be met in order for a participant to take part in this study?:

No

7. Risks for the participants -

- a. Which risks does the study hold for its participants? :

There are no specific risks. Maybe some emotions come up.

- b. To what extent are the risks and objections limited? Are the risks run by the participants similar to those in daily life? :

Risks are similar to those in daily life.

8. How does the burden on the participants compare to the study's potential scientific contribution (theory formation, practical usability)?:

There are no specific burdens for the participants. It only takes some time. Theory will be made based on the answers the participants made.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

9. Will a method be used that may, by coincidence, lead to a finding of which the participant should be informed?⁵ If so, what actions will be taken in the case of a coincidental finding?:

No

Analysis/power

10. How will the researchers analyse the data? Which statistical analyses will be used?:

A coding system will be used to analyse the data. Part of the coding scheme is predetermined, the other part depends on the answers given by the participants. No statistical analyses will be used (except for calculating the average age).

11. What is the number of participants? Provide a power analysis and/or motivation for the number of participants. The current convention is a power of 0.80. If the study deviates from this power, the FERB would like you to justify why this is necessary:

The expected number of participant will be twelve, because Guest, Bunce and Johnson (2006) state this number should be a regular number for qualitative research. Saturation decides if the number will be more or less than 12.

C. PARTICIPANTS, RECRUITMENT AND INFORMED CONSENT PROCEDURE

1. The nature of the research population (please tick):

1. **General population without complaints/symptoms**
2. General population with complaints/symptoms
3. Patients or population with a diagnosis (please state the diagnosis)

2. Age category of the participants (please tick):

- **18 years or older**
- 16-17 years
- 13-15 years
- 12 years or younger

3. Does the study require a specific target group? If so, justify why the study cannot be conducted without the participation of this group (e.g. minors):

The specific target group requires first year hbo-students that started their education immediately after the holiday break between vwo and hbo. The group is needed, because they actually made the choice to study hbo instead of vwo, so they can explain why they made their choice.

⁵ For instance: dementia, dyslexia, giftedness, depression, extremely low heartbeat in an ECG, etc. If coincidental findings may be found, this should be included in the informed consent, including a description of the actions that will be taken in such an event.

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

4. Recruitment of participants -

- a. How will the participants be recruited? :
Teachers, study coordinators and faculty leaders will receive e-mails with the question if the researcher can visit the class to ask for participants. Snowballing will also be used and a post on social media will be placed.
- b. How much time will the prospective participants have to decide as to whether they will indeed participate in the study? :
There is no time limit for the reaction. The search of participants will continue as long as the desired number of participants is not reached.

5. Does the study involve informed consent or mutual consent? Clarify the design of the consent procedure (who gives permission, when and how). Does the study involve active consent or passive consent? If no informed consent will be sought, please clarify the reason:

An informed consent is made and given to the participant on the beginning of every interview. The participant gives active permission for participation and sound recording when signing. The informed consent contains information about the goal of the research, the anonymization of the data, information about who has access to the data and the fact that every participant has the right to stop participation at any desired moment without giving a reason. It also states that a participant gets a chance to win a gift card of a (web)shop of his/her choice.

6. Are the participants fully free to participate and terminate their participation whenever they want and without stating their grounds for doing so?:

Yes

7. Will the participants be in a dependent relationship with the researcher?:

No

8. Compensation

- a. Will the participants be compensated for their efforts? If so, what is included in this recompense (financial reimbursement, travelling expenses, otherwise). What is the amount?
Yes. Every participant will be in the race for the raffle of an gift card (15 euro's) of a (web)shop of his/her choice.
- b. Will this compensation depend on certain conditions, such as the completion of the study?
Only participants that completed the interview will be in the race.

D. PRIVACY AND INFORMATION

1.

- a. Will the study adhere to the requirements for anonymity and privacy, as referred to in the Faculty Protocol for Data Storage⁶?:
- anonymous processing and confidential storage of data (i.e. storage of raw data separate from identifiable data): **yes/no**
 - the participants' rights to inspect their own data: **yes/no**
 - access to the data for all the researchers involved in the project: **yes/no**

If not, please clarify.

Participants cannot inspect their own data, because the data will be coded and it probably becomes unrecognizable for participants.

- b. Has a Data Management Plan been designed?
No, I am going to follow the guidelines of the university.

2.

- a. Will the participant be offered the opportunity to receive the results (whether or not at the group level)?:
No, because the answers that were given in the interviews are coded and probably unrecognizable for the participants.
- b. Will the results of the study be fed back to persons other than the participants (e.g. teachers, parents)?:
Only to my thesis supervisor when this is necessary.

If so, will this feedback be provided at the group or at the individual level?

On both levels. When it happens on individual level, the interview will be made anonymous.

3.

- a. Will the data be stored on the faculty's data server?: **yes/no**

⁶ This can be found on the Intranet: <https://intranet.uu.nl/wetenschappelijke-integriteit-facultair-protocol-dataopslag>

KIEZEN VOOR HBO NA VWO

- b. Will the data that can be traced back to the individual be stored separately on the other faculty server available for this specific purpose? :

The data will only be placed on my UU-disk.

If not, please clarify where will the data be stored instead?:

E. ADDITIONAL INFORMATION

Optional.

F. FORMS TO BE ENCLOSED (CHECKLIST)

- Text (advert) for the recruitment of participants
- Information letter for participant
- Informed consent form for participants
- Written or oral feedback information (debriefing text)
- (Descriptions of) questionnaires
- (Descriptions of) measurement instruments/stimuli/manipulations
- Literature/references

Signature(s):⁷

Date and place: **24 January, 2019**

Name, position:

Sanne de Boer (5520207), MSc Student Educational Sciences

⁷ The senior researcher (holding at least a doctoral degree) should sign here.